

Årsrapport 2018

Innhold

I. Leders beretning	4
Oppdraget i tildelingsbrev og instruks	4
Rekruttering og kompetansebygging	4
Organisasjon og styring	5
Sikkerhet og beredskap	5
Kommunikasjon.....	5
II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	6
Tilknytningsform og departmentstilhørighet	6
Myndighet og ansvarsområde	6
Virksomhetens formål	6
Samarbeid med andre	6
Presentasjon av utvalgte hovedtall.....	7
Organisasjon og ledelse	8
III. Årets aktiviteter og resultater	9
Mål 1: Korrekt og sikker valggjennomføring med tillit i befolkningen.....	10
Mål 2: Velgerne har nødvendig informasjon om valg.....	22
Mål 3: God tilgjengelighet ved valg.....	25
Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk.....	28
Samlet vurdering av måloppnåelsen i henhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultatet totalt	28
IV. Styring og kontroll i virksomheten	30
Forhold i virksomheten.....	30
Personalmessige forhold.....	32
Fellesføringer for 2018	33
V. Vurdering av framtidutsikter	34
VI. Årsregnskap.....	35
Ledelseskommentarer årsregnskapet 2018	35
Prinsippnote til årsregnskapet.....	37
Vedlegg	45

I. Leders beretning

«Samlet sett er min vurdering at vi har levert godt på oppdraget i 2018 gjennom videreutvikling av organisasjonen og planmessig tilrettelegging for valggjennomføring i 2019. Gjennom grundig evaluering har vi prioritert og gjennomført forbedringstiltak innen alle tjenesteområdene knyttet til valggjennomføringen. Dette har vi gjort i tett samarbeid med Kommunal- og moderniseringsdepartement, kommunene, fylkeskommunene og en rekke andre aktører som er involvert i valggjennomføringen i Norge. I lys av nasjonalt og internasjonalt trusselbilde, og hendelser knyttet til valg i andre land, ble valggjennomføringen i 2017 i større grad preget av et fokus på sikkerhet og beredskap i valggjennomføringen. Dette har også påvirket vårt arbeid med tilrettelegging for valggjennomføringen i 2019, og stilt store krav til direktoratets egen organisasjon og styrket samhandlingen med nasjonale sikkerhetsmyndigheter og andre statlige aktører. Vi har nådd våre mål for året takket være dyktige og engasjerte medarbeidere med stor arbeidskapasitet og innsatsvilje, og et nært og godt samarbeid med departementet, nasjonale sikkerhetsmyndigheter og andre viktige samarbeidspartnere.»

Oppdraget i tildelingsbrev og instruks

Aktivitetene i 2018 har hovedsakelig vært rettet mot tilrettelegging for valggjennomføringen i 2019, samtidig med videreutvikling av organisasjonen både mht. kompetanse og kapasitet. Vårt overordnede fokus i dette arbeidet har vært å videreføre og videreutvikle rutiner og systemer på en måte som opprettholder den høye tilliten til valg i befolkningen.

Det vises for øvrig til utdypende redegjørelse i kap. 3 Årets aktiviteter og resultater.

Rekruttering og kompetansebygging

Rekrutteringer i 2018 har vært rettet mot å sikre nødvendig kapasitet innen drift og utvikling av systemstøtten i valggjennomføring, samt rekruttering til brukerstøtten i valggjennomføringen i 2019. Kompetansebygging har også i 2018 vært en prioritert aktivitet, og dette er en av de viktigste suksessfaktorene for vår måloppnåelse. Gjennom valggjennomføringen i 2017 opparbeidet organisasjonen verdifull erfaring, som bygges videre i arbeidet med å tilrettelegge for valggjennomføringen i 2019. Organisasjonen er ved inngangen til 2019 godt rustet til å ivareta samfunnsoppdraget, og vår vurdering er at vi har tilstrekkelige rammer og nødvendige ressurser til planlagte aktiviteter i 2019.

Vi vil også i 2019 legge stor vekt på kompetansebygging og videreføring av samarbeidet med Kommunal- og moderniseringsdepartementet og andre viktige aktører knyttet til valggjennomføringen.

Organisasjon og styring

Valgdirektoratets oppdrag stiller store krav til effektiv og god samhandling, både internt og med eksterne parter. Effektiv og god organisering og styring er viktige virkemidler for å få dette til i praksis. Valgdirektoratet har en tradisjonell linjeorganisasjon hvor eierskap og ansvar for virksomhetens tjenester er plassert hos linjelederne. Linjeorganisasjonen er organisert med stabsfunksjoner og fagenheter.

Linjeorganisasjonen har som formål å organisere og styre den løpende driften, tilrettelegge og levere definerte tjenester til valggjennomføring og forvaltning av ressursene i direktoratet.

Styringsmodell, roller og ansvar er beskrevet i virksomhetens styrende dokumenter. Den enkelte medarbeiders rolle(r) vil kunne variere fra valggjennomføring til valggjennomføring, basert på kompetanse og kapasitet.

Sikkerhet og beredskap

Valgdirektoratet har gjennom 2018 intensivert arbeidet innen sikkerhet og beredskap, og iverksatt en rekke tiltak for å ivareta sikkerheten i alle faser av valggjennomføringen. Arbeidet har vært gjennomført i tett og god dialog med nasjonale sikkerhetsmyndigheter og tiltak ble iverksatt basert på tester, revisjoner og kontinuerlig vurdering av trusselbildet. Arbeidet har hatt høyeste prioritet, og vår vurdering er at dette har vært et vesentlig bidrag til vårt overordnede mål om å bidra til korrekt og tillitsvekkende gjennomføring.

Kommunikasjon

Effektiv og målrettet kommunikasjon er en kritisk suksessfaktor for vår måloppnåelse, og åpenhet om valg og valggjennomføring er viktig for å opprettholde den høye tilliten til valg og valggjennomføring i Norge. Vår rolle i å støtte kommuner og fylkeskommuner, sametinget og lokalstyret i Longyearbyen i valggjennomføringen stiller store krav til kommunikasjon med mange målgrupper i mange kanaler. Aktivitetene i 2018 har bestått av omfattende planlegging og tilrettelegging av informasjon til velgerne, og kommunikasjon med kommuner og fylkeskommuner i alle faser av valggjennomføringen. Det er også lagt ned et betydelig arbeid i videreutvikling av valg.no, som er Valgdirektoratets digitale nettsted med informasjon til velgerne. Økt fokus på sikkerhet og beredskap i valggjennomføringen har stilt nye krav til kommunikasjon med velgerne og alle aktørene som er involvert i valggjennomføringen. Effektiv, tydelig og god mediehåndtering, og tett samarbeid og koordinering med eget departement er avgjørende for å opprettholde velgernes tillit til valggjennomføringen.

Mvh.

Bjørn Berg

direktør

II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Tilknytningsform og departmentstilhørighet

Valgdirektoratet er et statlig forvaltningsorgan underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD).

Myndighet og ansvarsområde

Valgdirektoratet har det operative ansvaret på statlig nivå for gjennomføringen av stortingsvalg, kommunestyrevalg og fylkestingsvalg, samt for direkte valg til kommunedelsutvalg. Valgdirektoratet skal videre bistå Sametinget i forberedelsen og gjennomføringen av sametingsvalg, og bistå Longyearbyen lokalstyre med avviklingen av lokalvalg.

Valgdirektoratet tilbyr i hovedsak opplærings-, veilednings- og kompetansetjenester til de ulike ansvarlige aktørene, i tillegg til et eget elektronisk valgadministrasjonssystem med tilhørende systemstøtte for praktisk gjennomføring av valg. Valgdirektoratet bedriver også informasjonsarbeid overfor velgere om valg og valgordning gjennom ulike kanaler.

KMD har ansvaret for valgordningen og valgregelverket, samt det overordnede statlige ansvaret for valggjennomføringen.

Kommunene og fylkeskommunene har det lokale ansvaret for forberedelse og gjennomføring av valg til kommunestyre og fylkesting.

Virksomhetens formål

Valgdirektoratet skal bidra til et velfungerende demokrati ved å opprettholde befolkningens tillit til valggjennomføringen gjennom å legge til rette for frie, direkte og hemmelige valg.

Samarbeid med andre

Valgdirektoratet samarbeider med Sametinget om avvikling av sametingsvalg, Longyearbyen lokalstyre om lokalvalg på Svalbard og Oslo kommune om direkte valg til bydelsutvalg.

Valgdirektoratet samarbeider også med Utenriksdepartementet om tilrettelegging og gjennomføring av stemmegivning i utlandet.

Det er videre et godt samarbeid med Skatteetaten om levering og oppdatering av manntall. Valgdirektoratet har også et tett samarbeid med kommunene og fylkeskommunene i valg gjennomføringen.

Valgdirektoratet ble etablert 1. januar 2016, og var fullt operative høsten 2016. Valgdirektoratet er samlokalisert med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) for å dra nytte av fellestjenester og felles rammeavtaler.

Presentasjon av utvalgte hovedtall

	2016	2017	2018
Antall årsverk fast ansatte ¹	10,25	26	27
Antall årsverk midlertidig ansatte ²	0	4	0,25
Samlet tildeling i mill. kroner	55,3	108,2	55,6
Utnyttelsesgrad ³	90 pst.	93 pst.	84 pst.
Sum driftskostnader i mill. kroner ⁴	49,5	94,1	46,7
Lønnsandel av driftskostnader ⁵	18 pst.	25 pst.	53 pst.
Lønnskostnader per årsverk i tusen kroner	878	770	892
Kostnader til eksterne konsulenter i mill. kroner	27,3	22,5	8,8
Kostnader til utvikling, drift og forvaltning av EVA i mill. kroner ⁶	24,9	19,1	11,3
Kostnader til opplæring i mill. kroner ⁷	0,2	1,9	0,3
Kostnader til informasjon til velgerne i mill. kroner ⁸	0,9	7,0	2,2
Kostnader til brukerstøtte og informasjon til kommunene/fylkeskommunene i mill. kroner ⁹	0,9	5,2	0,6

¹ DFØs definisjon av årsverk legges til grunn. Ett årsverk er en person i 100 pst. stilling et helt år. Ferie og avspasering trekkes ikke fra.

² Inkluderer midlertidige årsverk tilknyttet brukerstøttefunksjonen for valg gjennomføring.

³ Samlet forbruk over kap. 578, post 01-99 sammenlignet med tildelt beløp.

⁴ Inkluderer alle kostnader i Valgdirektoratet over kap. 578, post 01.

⁵ Inkluderer lønn til fast og midlertidige ansatte.

⁶ Inkluderer utgifter til utvikling, drift og forvaltning av EVA, herunder utgifter til innleid kompetanse, uten lønn og personalutgifter til egne ansatte.

⁷ Inkluderer Valgdirektoratets kostnader til opplæringen av landets kommuner og fylkeskommuner, uten reiseutgifter til egne ansatte.

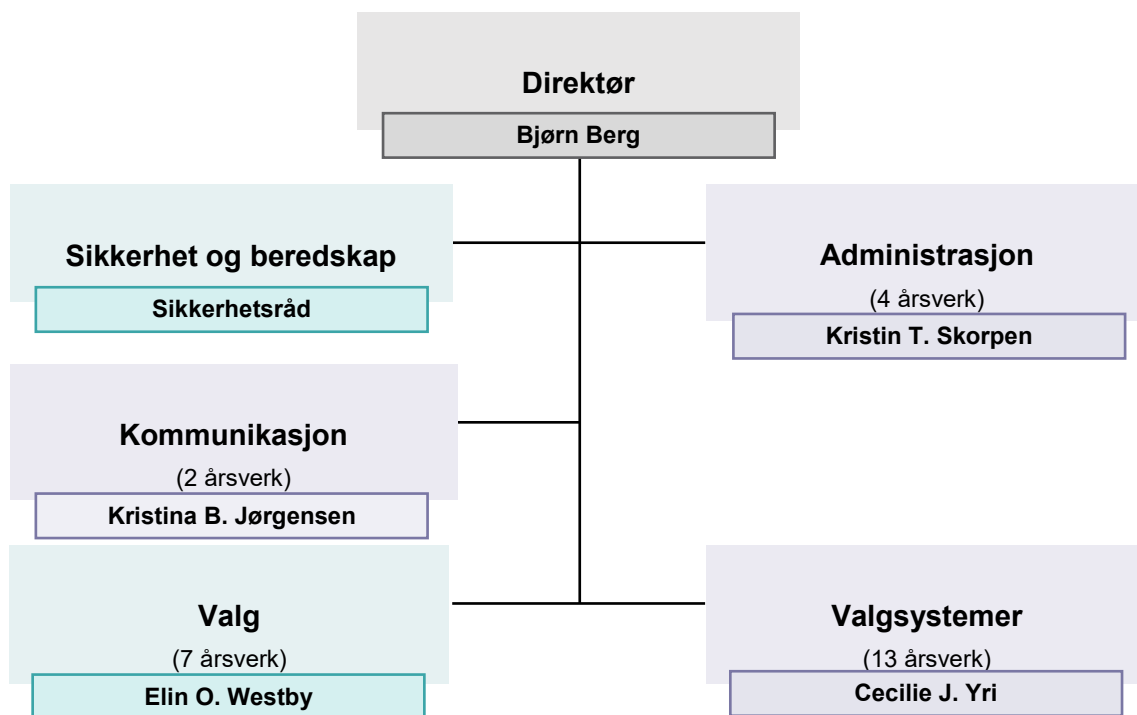
⁸ Inkluderer Valgdirektoratets utgifter til informasjonskampanjer, kunngjøringer og annonsering.

⁹ Inkluderer utgifter til eksterne konsulenter i brukerstøtte og til informasjonskanalen «Valgmedarbeiderportalen», IT- og telefonisystem og lønn til midlertidig ansatte.

Organisasjon og ledelse

Valgdirektoratet er organisert i fire avdelinger. I tillegg er det opprettet et sikkerhetsråd for å koordinere sikkerhets- og beredskapsarbeidet i organisasjonen.

Organisasjonskart

Per 1. januar 2018 var det 27 faste årsverk i Valgdirektoratet. Ett årsverk ble overført fra KMD til Valgdirektoratet fra og med 1. januar 2018. Det er i løpet av året ansatt ytterligere tre personer i fulltidsstilling, fordelt med to årsverk i avdeling for valgsystemer og ett årsverk i avdeling for administrasjon. I perioden har tre ansatte i fulltidsstilling sluttet. Det var 27 faste årsverk per 31. desember 2018.

III. Årets aktiviteter og resultater

I kapitlet beskrives virksomhetens mål, aktiviteter og resultater for året etter følgende struktur:

- Beskrivelse av mål
- Rapportering på aktiviteter og resultater
- Oppfølging av gjennomførte evalueringer
- Beskrivelse og rapportering på særskilte oppdrag

I tildelingsbrevet for 2018 fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet er Valgdirektoratet gitt i oppdrag å bidra til et velfungerende demokrati ved å opprettholde befolkningens tillit til valggjennomføringen.

Valgdirektoratets overordnede prioritering for 2018 var å gjøre nødvendige forberedelser til valgene i 2019 og 2021. Valgdirektoratet ble bedt om å sørge for at valg til kommuner, fylkesting og Storting lar seg gjennomføre på en tillitvekkende måte i tråd med de beslutninger som gjøres i forbindelse med det pågående strukturarbeidet knyttet til kommune- og regionreform.

Åpenhet om hvordan valg gjennomføres er viktig for å opprettholde befolkningens tillit til demokratiet.

Valgdirektoratet ble bedt om å sørge for å ivareta dette, samtidig som det til enhver tid gjeldende trusselbilde skal følges opp ved å gjøre nødvendige sikkerhetstiltak.

Valgdirektoratet ble videre bedt om å følge opp evalueringer av forrige valg, og vurdere, beslutte og starte nødvendige aktiviteter og tiltak for å sikre en korrekt og effektiv valggjennomføring for valget i 2019. Ettersom valget i 2021 påvirkes av pågående kommune- og fylkeskommunesammenslåinger, ble Valgdirektoratet også bedt om å starte arbeidet med forberedelser til dette valget.

Mål 1: Korrekt og sikker valggjennomføring med tillit i befolkningen

«Avviklingen av valg i Norge har høy tillit i befolkningen. For å opprettholde den høye tilliten, er det viktig at kommunene får god støtte og opplæring, og at valgadministrasjonssystemet EVA er brukervennlig, sikkert og i samsvar med lovgivningen.»

Forberedelser til valg

Hovedaktiviteten for Valgdirektoratet i mellomvalgsåret 2018 har vært å legge til rette for kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019. Valget i 2019 skal gjennomføres i tråd med de strukturelle endringene som følger av kommune- og regionreformene, og som om endringene er trådt i kraft.

For å ivareta disse strukturelle endringene inn i valggjennomføringen har Valgdirektoratet i 2018 hatt en tett dialog med Kartverket og Skatteetaten, og sørget for en så god forberedelse som mulig i møte med strukturreformene.

Evalueringer av Valgdirektoratets arbeid ved gjennomføringen av stortings- og sametingsvalget i 2017, både interne og eksterne, har også bidratt vesentlig til å sikre en så god forberedelse som mulig til kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019. Viktige aspekter ved valggjennomføringen ble berørt i evalueringsarbeidet etter valget i 2017, og har dannet et bredt grunnlag for det arbeidet som har hatt fokus i mellomvalgsåret 2018.

I 2018 ble det også etablert en brukergruppe bestående av ulike kommuner for å sikre dialog og konstruktive innspill med et brukerperspektiv på bakgrunn av praktisk erfaring med Valgdirektoratets tjenester. Dialog med brukerne av tjenester og systemer er avgjørende for videreutviklingen av Valgdirektoratets rolle og oppgaveløsning i både et kort og langt tidsperspektiv, og sørger for en medvirkning fra brukerne i definisjonen av problemstillinger og utfordringer i tjenesteleveransen.

Det samme tiltaket ble samtidig iverksatt overfor fylkeskommunene, som den andre store brukergruppen av Valgdirektoratets tjenester. Evalueringen av valggjennomføringen i 2017 viste også at denne brukergruppen uttrykte behov for en nærmere dialog og oppfølging. Valgdirektoratet arrangerte derfor en egen konferanse med fylkeskommunene for å imøtekomme de tilbakemeldinger som var gitt. Det redegjøres nærmere for de nevnte momenter i det følgende.

Evaluering

Gjennomføringen av stortings- og sametingsvalget 2017 har vært gjenstand for ulike evalueringer. Valgdirektoratet gjennomførte egne interne vurderinger på både tjenesteytelse og organisering av tjenesteområder, samt intern kommunikasjon, samarbeid og arbeidsflyt. Resultatene og konsekvensene av disse vurderingene har hatt stor betydning for arbeidsmetodikken og organiseringen av oppgaveutførelsen i 2018.

I tillegg gjennomførte Valgdirektoratet en valggjennomføringsundersøkelse rettet mot kommunene og fylkeskommunene i etterkant av stortings- og sametingsvalget 2017. I undersøkelsen ble det stilt spørsmål om respondentenes oppfatninger og erfaringer med de tjenestene som tilbys av Valgdirektoratet, og kommunenes og fylkeskommunenes oppfatninger og erfaringer med egen valggjennomføring.

Resultatene fra undersøkelsen viste at de fleste respondentene var tilfredse med tjenestene som ble tilbudt, men det var også områder med forbedringspotensial.

Videre ga undersøkelsen god innsikt i en del praktiske forhold i valggjennomføringen, som for eksempel arbeidet med tilgjengelighet i kommunene, og hvordan respondentene vurderte egne erfaringer i valggjennomføringen.

Disse tilbakemeldingene har lagt grunnlaget for mange av Valgdirektoratets arbeidsprosesser i 2018, og resultatene har vært inkludert i utviklings- og forbedringsarbeidet i tjenestene.

På oppdrag fra KMD utarbeidet analyseselskapet Ideas2evidence en evalueringsrapport om Valgdirektoratets tilbud og tjenester til kommunene og fylkeskommunene i gjennomføringen av stortings- og sametingsvalget i 2017 («Et spørsmål om tillit», Ideas2evidence rapport 2/2018).

Rapporten presenterer og oppsummerer resultatene fra evalueringen, og gir samtidig en detaljert innføring i deler av oppgaveporteføljen til Valgdirektoratet. Evalueringen har et hovedfokus på Valgdirektoratets elektroniske valgadministrasjonssystem, EVA, men omhandler også Valgdirektoratets informasjonsarbeid knyttet til bruken av EVA, samt veilednings- og opplæringsrollen overfor kommunene og fylkeskommunene.

Evalueringen fra analyseselskapet viste at Valgdirektoratet i hovedsak oppfylte sin rolle overfor kommunene og fylkeskommunene i gjennomføringen av valget i 2017, men at det er et forbedringspotensial på enkelte områder i tjenestene. Tilbakemeldingene i den eksterne evalueringsrapporten er tatt med i arbeidet som er utført i 2018.

Det gis en nærmere omtale av oppfølgingen av de viktigste resultatene fra evalueringsarbeidet i redegjørelsen av tjenesteaktivitetene i 2018.

Brukergruppe kommune

For å bedre samhandlingen og dialogen mellom Valgdirektoratet og kommunene, opprettet Valgdirektoratet en egen brukergruppe bestående av brukerrepresentanter fra kommuner med ulik størrelse og demografisk profil. 11 kommuner ble invitert inn i brukergruppen, og ni kommuner hadde anledning til å delta. Brukergruppen gjennomførte fem todagerssamlinger i Tønsberg i 2018.

Formålet med samlingene var å diskutere videreutvikling av Valgdirektoratets tjenester til kommunene i valggjennomføringen, og inkludere kommunene i utviklingen av dette tilbudet. Brukergruppen ble involvert i spørsmål og problemstillinger knyttet til de fleste elementer i Valgdirektoratets oppgaveportefølje, herunder kompetanseaktiviteter, videreutvikling av EVA, sikkerhet i valggjennomføringen og informasjonstiltak i valggjennomføringen.

Brukergruppen bidro i samlingene med konstruktive og konkrete forslag til hvordan tjenestetilbudet kan tilrettelegges på en måte som i større grad ivaretar de behov som oppstår i løpet av valggjennomføringen i kommunene. Mange av innspillene er allerede implementert i tjenestene, mens andre innspill er gjenstand for videre bearbeiding og vurdering for eventuell fremtidig implementering.

Valgdirektoratet vil i tiden fremover vurdere hvordan brukerrepresentanter fra kommunene kan bidra i den videre utviklingen av tjenestetilbudet.

Dialogkonferanse med fylkeskommunene

I august 2018 avholdt Valgdirektoratet en egen samling for alle landets fylkeskommuner, som en oppfølging av evalueringsarbeidet etter stortings- og sametingsvalget i 2017.

Formålet med samlingen var å gjennomgå og drøfte Valgdirektoratets tjenester til fylkeskommunene og deres særskilte behov i valggjennomføringen, og å få tilbakemeldinger på hvordan tjenestene kan tilpasses fylkeskommunenes behov på en bedre måte.

Valgdirektoratet fikk flere konkrete oppfølgingspunkter, og har i 2018 benyttet disse i planleggingsarbeidet med tjenestetilbudet i tiden fram mot valget i 2019.

Valgdirektoratet vil i tiden fremover vurdere hvordan brukerrepresentanter fra fylkeskommunene kan bidra i den videre utviklingen av tjenestetilbudet.

Elektronisk valgadministrasjonssystem (EVA)

EVA er det elektroniske valgadministrasjonssystemet som Valgdirektoratet tilbyr kommunene, fylkeskommunene, sametinget og lokalstyret i Longyearbyen som et praktisk redskap i valggjennomføringen.

For å forenkle og systematisere det praktiske arbeidet for valgmedarbeiderne i valggjennomføringen, er EVA-porteføljen bygget opp med tre hovedapplikasjoner. EVA Admin, EVA Skanning og EVA Resultat skal oppfylle brukernes behov i alle faser av valggjennomføringen, hvorav applikasjonen EVA Admin utgjør hovedsystemet.

EVA Skanning inneholder også underapplikasjonene EVA Skann, EVA Jobbstyring og EVA Verifiser. I tillegg til applikasjonene følger tilhørende grensesnitt for utveksling av data (APIer), brukerveiledninger og systemdokumentasjon.

EVA dekker hele tidslinjen for et valg. Brukerne kan derfor benytte systemet som et støtteverktøy i samtlige faser av valggjennomføringen, det vil si fra forberedelsene til valg iverksettes, via stemmegivningen i forhåndsstemmeperioden og på valgtinget, opptelling av stemmegivninger og stemmesedler i etterkant av valget og frem til og med valgoppgjør er gjennomført og valget avsluttet.

EVA er imidlertid ikke et saksbehandlingssystem, og kan ikke erstatte valgstyrenes ansvar for å påse at valghendelsene blir gjennomført etter gjeldende regelverk.

EVA har systemfunksjonalitet til å støtte opp om gjennomføringen av både stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg, direkte valg til bydelsutvalg i Oslo, sametingsvalg og valg til lokalstyret i Longyearbyen. Systemet er imidlertid ikke konfigurert for gjennomføring av folkeavstemning, da obligatoriske folkeavstemninger ikke er en del av det konstitusjonelle styresettet i Norge.

Videreutvikling av EVA i 2018

Basert på egne analyser og vurderinger, samt tilbakemeldinger fra brukerne i etterkant av stortings- og sametingsvalget 2017, gjennomførte Valgdirektoratet i 2018 en videreutvikling for etablering av grunndata. Hensikten med videreutviklingen er å sikre en høyere grad av brukervennlighet.

Videre ble det i 2018 jobbet med forbedringer i systemstøtten i EVA Admin i stemmegivningsfasen gjennom en mer logisk oppbygning av funksjonaliteten og en sikrere arbeidsprosess for brukeren.

Alle forbedringene som er gjennomført i EVA har vært igjennom testing og vil også bli fullskallatet gjennom et prøvevalg. Prøvevalg gjennomføres i 2019.

Det har i 2018 også vært utført et større og ressurskrevende arbeid i tilknytning til produksjonen av møtebøker og rapporter i EVA Admin. Funksjonaliteten for begge produkter er kvalitetssikret, og møtebøkene har fått en forside og en bedre oversikt over nøkkeltall for valggjennomføringen.

Møtebøkene skal dokumentere valggjennomføringen, og oppsummerer alle forhold ved valget, herunder (stemmestyrets og) valgstyrets godkjenning av valggjennomføringen i det respektive valgdistriktet. Det er derfor viktig å sikre en funksjonell og hensiktsmessig produksjon i systemet av disse, herunder også produksjonen i EVA av rapporter for enkeltforhold i valggjennomføringen. Valgdirektoratet legger derfor opp til videre utviklingsarbeid på dette området.

Kommune- og regionreform

Valgdirektoratet har i løpet av 2018 gjennomført nødvendige forberedelser for å tilrettelegge tjenestene i tråd med de strukturelle endringene som følger av kommune- og regionreformene.

En konsekvens av kommunesammenslåinger og endrede grenser er endringer i valgmannallet. Alle som skal stemme må være innført i en kommunes manntall på valgdagen, og alle stemmeberettigede tildeles stemmekretstilhørighet basert på folkeregisterført bostedsadresse. Dette har betydning for konfigurasjonen av grunndata i EVA.

Valgdirektoratet har i 2018 derfor hatt jevnlig kontakt med Skatteetaten, som er folkeregistermyndighet, og Kartverket, som er sentral matrikelmyndighet, for å avklare problemstillinger og utfordringer i tilknytning til produksjon av et oppdatert valgmannaltall og konfigurering av ny kommunegeografi i EVA til kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019.

Valgdirektoratet har i 2018 også deltatt i Samordningsforum for kommune- og regionreformene, som er en samling av statlige etater ledet av Kartverket for å koordinere forberedelser og endringer som følge av reformene.

Kommune- og regionreformene endrer også hvordan valgstatistikk kan produseres og presenteres. Det har i 2018 derfor vært jobbet med å kartlegge konsekvensene av reformene for valgstatistikken som presenteres i EVA Resultat. Det er i den sammenheng etablert en tett dialog med Statistisk sentralbyrå (SSB) for å få innspill til hvordan blant annet historiske endringer knyttet til tidligere kommune- og fylkesgeografi kan fremstilles statistisk i EVA Resultat.

Systemikkerhet

Valgdirektoratet arbeider kontinuerlig med å forbedre sikkerheten i sine systemer. Koderevisjoner er en sentral del av denne forbedringsprosessen, og gir avgjørende innspill i forbedringen av systemenes kodekvalitet og systemarkitektur.

Våren 2018 bestilte Valgdirektoratet koderevisjon fra en ekstern aktør for applikasjonene EVA Admin, EVA Skanning og EVA Resultat. Målsetningen for oppdraget var å øke sikkerheten i systemene gjennom en uavhengig vurdering av kildekode og systemarkitektur for hele EVA-porteføljen, der potensielle svakheter skulle avdekkes og belyses langs de to aksene sikkerhet og kvalitet. Det totale resultatet av koderevisjonen bekrefter at sikkerheten i løsningen er god, selv om det ble oppdaget enkelte utfordringer.

Med sikkerhet menes avdekking av feil eller mangler i kildekode til applikasjonene og/eller systemarkitekturen som kan ha konsekvenser for valggjennomføringen. Feil og mangler i kildekode og/eller systemarkitektur kan i ytterste konsekvens åpne for tredjeparts manipulasjon av systemer. Med kvalitet menes feil eller mangler i kode og/eller arkitektur som er potensielle feilkilder og/eller reduserer forståelse, testbarhet og muligheter til godt vedlikehold av systemene.

Resultatene av koderevisjonen ble i 2018 gjennomgått og vurdert av Valgdirektoratet, der Valgdirektoratet gjorde sin vurdering basert på alvorlighetsgrad angitt i revisjonen. Vurderingen viste at enkelte funn var falske

positiver, det vil si at funnene ikke var reelle feil eller mangler når konteksten ble vurdert. De mest alvorlige funnene ble prioritert og rettet før produksjonssetting av EVA i januar 2019.

De mindre alvorlige funnene ble prioritert ned, da dette var funn som ikke er direkte sårbarheter. Disse funnene vurderes og prioriteres i det videre utviklingsløpet, og inngår i den generelle forbedringsprosessen av EVA-porteføljen.

I forlengelsen av koderevisjonen fikk Valgdirektoratet i 2018 også utført en særskilt penetrasjonstest av applikasjonen EVA Skanning for å avdekke sårbarheter og risiko. Penetrasjonstesten ble utført av Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) og et eksternt sikkerhetsselskap, og alle avdekkede sårbarheter ble ivarettatt i utviklingsarbeidet med EVA Skanning inn mot 2019.

Valgdirektoratet er med disse prosessene trygg på at EVA-porteføljen ivaretar kravene til god sikkerhet og kvalitet, og er tilstrekkelig sikret for kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019.

Drift av systemer

Valgdirektoratet drifter selv de IT-tekniske installasjonene som kreves for å levere EVA. I 2018 har det på driftssiden primært vært arbeidet med bedre teknisk styring av infrastrukturen tilknyttet Valgdirektoratets eget nettverk for systemutvikling.

Formålet med arbeidet har vært å sikre en mer enhetlig håndtering av systemoppdateringer, kontroll av produktlisenser og brukerhåndtering. Det har gjennom 2018 også vært fokus på generell kompetanseheving knyttet til drift, sikring og vedlikehold av dette nettverket.

Videre har det i 2018 vært gjennomført nødvendige utskiftninger og/eller oppgraderinger av teknisk utstyr for å tilfredsstille funksjonskrav, samt oppgradering av backupsystemer for å kunne håndtere økte datamengder. Dette innebærer også omfattende testing av driftsmiljøene for å sikre stabilitet og funksjonalitet i leveransen av de produkter som Valgdirektoratet tilbyr.

Oppgradering av brannmurer, og andre driftsspesifikke sikkerhetstiltak, ble gjennomført i løpet av høsten 2018 før EVA ble tilgjengeliggjort for brukerne 10. januar 2019.

Et stort driftsarbeid er også gjennomført i 2018 for å klargjøre og tilby brukerne av EVA sertifikater for pålogging i systemet. Dette er sertifikater som krever identifisering av brukerne, slik at ingen uvedkommende får tilgang til EVA. Dette innebærer en kontroll av hvem som benytter EVA, og hvordan systemet benyttes, og er et viktig sikkerhetstiltak for å forhindre manipulasjon og misbruk av systemet.

En viktig del av tilbudet til brukerne av EVA er egne treningsmiljøer og opplæringsmiljøer, slik at brukerne kan få systemerfaring. Konstruksjonen og tilretteleggingen av disse miljøene krever særskilte driftstiltak i et mellomvalgsår for å tilfredsstille kravene til systemfunksjonalitet i valgåret. I 2018 er det derfor jobbet systematisk med å oppfylle denne funksjonaliteten.

Maskinell optelling

I en maskinell optelling av stemmesedler benyttes det skanningmaskiner som tolker de valg velgeren har foretatt på stemmeseddelen, herunder endringer på stemmeseddelen. Dette muliggjør en raskere optelling og framlegging av valgresultater, enn ved manuelle operasjoner. Mange kommuner, gjerne de med et større antall stemmeberettigede i sin kommune, benytter seg av slik teknologi.

Programvaren som driver tolkningsmotoren i skanningmaskinene rundt om i kommunene, installeres gjennom Valgdirektoratet. Programvaren som er benyttet ved tidligere valg har vært levert av tredjepart, og systemstøtte og videreutvikling av denne programvaren har opphørt.

På denne bakgrunn har Valgdirektoratet gjennom 2018 videreført et omfattende utviklings- og testarbeid knyttet til ny tolkningsmotor for maskinell optelling, og implementert denne løsningen i EVA Skanning.

Ny tolkningsmotor bedrer både sikkerheten og den faktiske avlesningen av stemmesedlene i skanningsprosessen, og vil være del av EVA Skanning ved kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019.

Stemmesedler

Endringer i fylkes- og kommunestruktur som følge av kommune- og regionreformene har også medført behov for endringer i stemmeseddelmalene som skal benyttes i kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019. De strukturelle endringene medfører at det kan være aktuelt for enkelte kommuner og fylkeskommuner å utvide antallet kandidater som kan inkluderes på listeforslag til de respektive valgene, ettersom antallet representanter i kommunestyrene og fylkestingene kan økes. Dette innebærer en utvidelse av stemmesedlene for å få plass til både kandidater og «slengere».

De offisielle stemmesedlenes utforming er fastsatt i forskrift. Ny utforming av stemmesedlene krever dermed forskriftsendring. I 2018 utviklet Valgdirektoratet forslag til ny utforming av stemmesedler som ivaretar behovene som følger av kommune- og regionreformene, blant annet basert på de krav som stilles i forbindelse med maskinell optelling. Dette arbeidet ble utført i tett samarbeid med KMD gjennom 2018, og Valgdirektoratets forslag ble inkludert i endring av valgforskriften i februar 2019.

Endrede stemmesedler har også medført endringer i krav til produksjon og distribusjon sammenlignet med tidligere valg. Valgdirektoratet har derfor gjennom 2018 også hatt tett dialog med leverandør av trykkeritjenester og distribusjon for avklaringer i forbindelse med forslagene til nye stemmesedler. Dette innebærer også kvalitetskontroll av trykkede stemmesedler etter kravspesifikasjon, samt skanningfunksjonalitet i ny tolkningsmotor i EVA Skanning.

Valg til lokalstyre i Longyearbyen

Valgdirektoratet har i 2018 hatt jevnlig kontakt med Polaravdelingen i Justisdepartementet, som er ansvarlig for valg til lokalstyre i Longyearbyen gjennom lov om Svalbard av 17. juli 1925 nr. 11 (Svalbardloven) med tilhørende forskrifter.

Kontakten har omhandlet bruken av det valgadministrative systemet EVA for lokalstyret i Longyearbyen, praktisk valggjennomføring og avklaringer knyttet til forskriftendringer.

Justisdepartementet foreslo å endre valgtidspunktet i forskrift om lokalstyrevalg i Longyearbyen, samt å tilrettelegge for muligheten for elektronisk avkryssing i manntallet på valgting. Forskriften ble endret i desember 2018, men forslaget om endring av valgtidspunkt ble ikke vedtatt. Longyearbyen skal fortsatt avholde valg i oktober måned samme år som det gjennomføres kommunestyre- og fylkestingsvalg på fastlandet.

Videre har Valgdirektoratet i 2018 etablert kontakt med lokalstyret i Longyearbyen og bistått med kontakt mot Skatteetaten for avklaringer knyttet til valgmanntallet til lokalstyrevalget i 2019 og overføringer av dette til EVA.

Valg til kommunedelsutvalg/valg til bydelsutvalg i Oslo kommune

Valgdirektoratet tilbyr det elektroniske valgadministrasjonssystem EVA til gjennomføring av valg til bydelsutvalg i Oslo kommune. Systemet er videreført slik det ble tilrettelagt i KMD til valggjennomføringen i 2015.

Etter innspill og ønsker fra Oslo kommune, er det foretatt noen mindre endringer i valgstyrets møtebok for valg til bydelsutvalg. I forbindelse med mulig forskriftendring om manuell telling har Valgdirektoratet hatt

møter med Oslo for å forberede hvordan de på best mulig måte kan ivareta og forberede seg på dette, og sett på hvordan EVA kan støtte dette.

Et resultat av dette er at Oslo har byttet opptellingsmåte for valg til bydelsutvalg fra sentralt fordelt på krets til lokalt fordelt på krets. Slike endringer må gjenspeiles i EVA, noe som medførte et utviklingsarbeid for Valgdirektoratet i 2018.

Kompetanse

Kompetansetjenesten skal sørge for at Valgdirektoratets målgrupper får økt kompetansen i sine roller. Målgruppene er valgansvarlige og valgmedarbeidere i kommunene og fylkeskommunene. Målsettingen for tjenesten er å sikre en korrekt og sikker valggjennomføring med tillit i befolkningen.

Valgdirektoratets kompetansetjeneste består av tre hovedprodukter kategorisert i Opplæring, Kvalitetssystem og Brukerstøtte. Disse produktene bygger på hverandre, og utgjør en helhetlig tjeneste som skal sørge for at målgruppen får økt sin kompetanse på gjennomføringen av valg.

Med opplæring skal målgruppene lære det grunnleggende om valg. Med produktet Kvalitetssystem gis utdypende informasjon om rutiner og veiledninger for valggjennomføringen. Informasjonen er tilgjengelig på en åpen nettportal. Produktet Brukerstøtte skal sørge for at valgmedarbeidere kan få svar på spesifikke spørsmål relatert til regelverk, rutiner og system gjennom direkte kontakt med Valgdirektoratet per telefon eller mail.

Det har tidligere vært praksis at produktene i kompetansetjenesten har vært rettet mot de valgansvarlige i kommuner og fylkeskommuner. Innenfor denne hovedmålgruppen vil det av ulike årsaker være et ulikt kompetansenivå. Produktene må derfor ivareta behovene til både de med lang erfaring og høy kompetanse i valggjennomføring, og de med kortere, eller ingen, erfaring og lav kompetanse.

I tillegg er det grunn til å anta, slik også Stortingets fullmaktskomité trakk frem i sine merknader etter stortings- og sametingsvalget i 2017, jf. Innst. 1 S (2017–2018), at de feil som oppstår i valggjennomføringen i all hovedsak skjer i valglokale under både forhåndsstemmegivningen og på valgtinget. Det er da nærliggende å tro at slike feil oppstår som en konsekvens av at de fleste valgmedarbeidere i landets kommuner kun arbeider med valg i korte perioder og ofte med ujevne mellomrom, og at manglende erfaring og kompetanse vil være årsaken til eventuelle feil.

Mange kommuner har gode rutiner for opplæring av valgmedarbeidere. Samtidig er det flere kommuner som etterspør et standardisert opplæringsopplegg for valgmedarbeidere. Valgdirektoratet har derfor iverksatt tiltak som kan heve kompetansen til valgmedarbeidere gjennom et tilrettelagt opplæringstilbud. Tilbudet skal gjøres tilgjengelig for kommunene i forbindelse med kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019, og vil søke å heve kompetansen til de tusenvis av valgmedarbeidere som deltar i valggjennomføringen.

For å tilrettelegge kompetansetjenestene på en så god måte som mulig for Valgdirektoratets brukere, er det viktig med tilbakemeldinger fra de som benytter seg aktivt av tjenestetilbudet. Brukergruppen ble derfor benyttet i stor grad av alle de tre kompetansetjenestene i løpet av 2018 for å sikre denne tilretteleggingen. Tilbakemeldingen fra fylkeskommunene avgitt i dialogkonferansen hadde også stor betydning for arbeidet med kompetansetjenestene i 2018.

Opplæring

Hensikten med Valgdirektoratets opplæringstilbud er å gi kommunene og fylkeskommunene innføring og oversikt i hvordan man skal gjennomføre valg. Fokuset i opplæringstilbudet er derfor på rutiner og praktisk valggjennomføring.

I 2018 har Valgdirektoratet i sitt arbeid med de særskilte opplæringsaktivitetene fulgt opp evalueringer og tilbakemeldinger på de aktivitetene som ble gjennomført i forbindelse med valget i 2017. Valgdirektoratet gjennomførte i 2017 en stor opplæringssamling for valgansvarlige i alle landets kommuner, i tillegg til en samling for de valgansvarlige i alle landets fylkeskommuner.

Formålet med opplæringen var å forberede de valgansvarlige på de praktiske oppgavene knyttet til valggjennomføringen av stortings- og sametingsvalget 2017, herunder opplæring i bruken av EVA. Det ble også tilbudt opplæring i maskinell optelling for de kommuner og fylkeskommuner som benytter seg av dette. Opplæringen i 2017 samlet i alt om lag 1200 valgansvarlige fra alle deler av landet.

Evalueringen av valggjennomføringen i 2017 viste blant annet at deltakerne på samlingen hadde et stort faglig utbytte av denne typen samlinger, og at det i tillegg var en god anledning til å drøfte problemstillinger og erfaringer med andre valgansvarlige. Det var videre ønskelig at slike samlinger avholdes på et lett tilgjengelig sted for deltakerne. Valgdirektoratet har derfor valgt å arrangere samme type opplæringssamling i 2019, med ytterligere fokus på praktisk valggjennomføring. I tråd med tilbakemeldingene avholdes opplæringen med kort distanse fra Oslo lufthavn Gardermoen.

For å sikre en god administrering av opplæringssamlingene, ble det på vårparten 2018 gjennomført en anskaffelse av et byrå for bistand til administrative oppgaver ved opplæringsaktivitetene i 2019. Store deler av Valgdirektoratets kompetanseaktivitet i 2018 har videre vært dedikert til gjennomføringen av opplæringsaktivitetene i 2019 i form av planlegging og tilrettelegging av de praktiske forhold, samt utvikling av det faglige innholdet.

E-læring

Opplæringssamlingene er imidlertid kun rettet mot de valgansvarlige i kommunene og fylkeskommunene, og det har ikke tidligere eksistert et særskilt opplæringstilbud rettet mot alle valgmedarbeiderne som bidrar inn i valggjennomføringen både i forhåndsstemmeperioden og på valgtinget.

Med bakgrunn i dette, samt resultatet fra evalueringen av valget i 2017 og merknadene fra den forberedende fullmaktskomité, jf. Innst. 1 S (2017–2018), opprettet Valgdirektoratet i 2018 et særskilt prosjekt for e-læring rettet mot valgmedarbeidere som et valgfritt supplement for valgansvarlige å benytte seg av i sin interne opplæring.

Gjennom 2018 er det jobbet med å etablere en slik e-læring, og den omhandler konkrete arbeidsoppgaver i forbindelse med valgavviklingen i valglokalet. For eksempel vil e-læringen vise rutinen for stemmemottak i forhåndsstemmelokalet og i valglokalet på valgtinget. I tillegg vil e-læringen ta for seg andre situasjoner valgmedarbeiderne kan oppleve, som for eksempel hvordan man skal hjelpe velgere med særlige behov i å få avlagt sin stemme.

E-læringen gjøres tilgjengelig som et nytt produkt i mai 2019.

Det er en målsetting at samtlige kommuner benytter e-læringen ved opplæringen av egne valgmedarbeidere, og at tiltaket kan bidra til å øke kvaliteten på valggjennomføringen gjennom aktiv kompetansebygging hos alle dem som bidrar ved valget i alle landets kommuner.

Webinar

Evalueringen av valggjennomføringen i 2017 viste også at bruken av webinar var et effektivt og populært virkemiddel for å formidle nødvendig kompetanse til valgansvarlige som ikke kunne delta på de fysiske samlingene.

Det ble derfor besluttet i 2018 at det skal gjennomføres webinar ved begge opplæringsmodulene i 2019 gjennom samtidig nettoverføring av foredrag med mulighet for å stille spørsmål interaktivt. I tillegg skal det tilbys et eget webinar for nye valgansvarlige, som er særlig tilrettelagt for denne gruppen.

Brukerstøtte

Brukerne av Valgdirektoratets tjenester er først og fremst kommuner og fylkeskommuner, og Valgdirektoratet skal veilede og bistå brukerne i de spørsmål og problemstillinger som kan oppstå i forbindelse med valggjennomføring. For å oppnå dette, må Valgdirektoratet være tilgjengelig for brukerne for veiledning og bistand via telefon og e-post både i mellomvalgsår og i valgår.

I valggjennomføringsperioden øker imidlertid pågangen fra brukerne vesentlig. For å kunne besvare alle henvendelser på en effektiv og god måte, etablerer Valgdirektoratet en særskilt brukerstøttefunksjon for perioden januar til september i valgåret bestående av midlertidig ansatte.

Brukerstøttefunksjonen ivaretar den første kontakten med brukerne, og videreformidler henvendelser til faste ansatte med riktig kompetanse i de tilfeller der brukerstøtten ikke innehar nødvendig kompetanse til å hjelpe de som tar kontakt.

Det ble derfor i 2018 lyst ut midlertidige stillinger til denne funksjonen, og i løpet av høsten 2018 ble det ansatt 12 personer som skal utgjøre den operative 1. linje brukerstøtte fra januar 2019.

Evalueringen etter valget i 2017 viste at brukere opplevde varierende grad av kvalitet på den bistanden de fikk hos brukerstøtten i Valgdirektoratet. For å minske avstanden mellom forventningene og tilbudet, ble det gjennom 2018 arbeidet systematisk for å heve kvaliteten på den operative brukerstøttetjenesten til valget i 2019.

Det ble også ansatt en teamleder i midlertidig stilling fra 1. oktober 2018 for å bistå i arbeidet med å organisere og administrere brukerstøtten, samt ha hovedansvaret for at den nyetablerte rutinen for kvalitetssikring av alle muntlige og skriftlige svar blir fulgt.

Videre ble det gjennomført et større arbeid med å omstrukturere systemet for brukerstøttehenvendelser for å forbedre sortering av saker og uthenting av statistikk. Dette er viktig for å kunne sammenfatte og kategorisere henvendelser på en enklere måte, og sikre gode og enslydende svar på like spørsmål.

Samtidig ble det iverksatt et større arbeid med å oppdatere, kvalitetssikre og utvide basen med standardtekster for ofte stilte spørsmål til brukerstøtten. Disse tiltakene ble vurdert som avgjørende for å sikre en bedre brukerstøtteopplevelse, og har hatt høy prioritet i organisasjonen gjennom hele 2018.

Gjennom dialogkonferansen med fylkeskommunene fikk Valgdirektoratet gode innspill på hvordan brukerstøtten kan organiseres for å dekke fylkeskommunenes behov.

Blant annet ble det avdekket konkrete behov for utvidede åpningstider på den operative brukerstøtten i enkelte faser av valggjennomføringen, samt raskere responstid på henvendelser under fylkeskommunenes kontrolltelling i forbindelse med valgoppgjør.

Det ble også gitt gode tilbakemeldinger om behov fra brukerstøttetjenesten i brukergruppen for kommunene. Mange av de samme momentene gikk igjen, men også konkrete behov for mer spisset kompetansebistand knyttet til spesifikke faser i valggjennomføringen.

Valgdirektoratet har derfor, som del av det systematiske arbeidet med brukerstøttetjenesten i 2018, planlagt og iverksatt særskilte tiltak som skal imøtekomme disse behovene.

Kvalitetssystem

Valgdirektoratets kvalitetssystem skal understøtte tjenestene opplæring og brukerstøtte, og gi muligheten for at valgmedarbeiderne kan tilegne seg nødvendig kompetanse for å forstå sin rolle og utføre sine oppgaver i valggjennomføringen. I all hovedsak foregår Valgdirektoratets utadrettede kvalitetsarbeid rettet mot valgansvarlige og valgmedarbeidere gjennom Valgmedarbeiderportalen på www.valg.valgmedarbeiderportalen.no.

Valgmedarbeiderportalen er en kompetansedatabase med oversikt over relevant regelverk, praktiske rutiner og veiledninger i valgarbeid. Hensikten er at portalen skal være et praktisk verktøy for valgansvarlige og valgmedarbeidere i alle faser av valggjennomføringen. Dette inkluderer både forarbeidet før valget, praktiske veiledninger i selve valggjennomføringen, samt det arbeidet som må gjøres etter at velgerne har avlagt sin stemme i valglokalet. Gjennom praktiske veiledninger og situasjonsbeskrivelser skal brukeren kunne orientere seg interaktivt fra situasjon til situasjon i valggjennomføringen i tråd med de rammer som er satt i regelverket.

Vurderinger og erfaringer fra stortings- og sametingsvalget i 2017 viste imidlertid at det var behov for en ny teknisk løsning for Valgmedarbeiderportalen. Den eksisterende tekniske løsningen er ikke lenger tilpasset brukernes behov, og dette ble også synliggjort i flere av tilbakemeldingene fra kommunene og fylkeskommunene i evalueringen av valget i 2017.

Særlig var det organiseringen av innholdet på portalen som ikke er i tråd med de behov og ønsker som kom frem i evalueringen. Det ble blant annet fremhevet at det kunne være vanskelig å finne frem til relevant informasjon, og at mye informasjon kan gjenfinnes flere steder i portalen og dermed skape uklarhet. Det har også vist seg krevende å vedlikeholde den eksisterende tekniske løsningen, og dette har igjen utløst en vesentlig grad av behov for ekstern konsulentbistand.

For å endre disse forhold ble det i juli 2018 utlyst en anskaffelse av en ny teknisk løsning for Valgmedarbeiderportalen, og det ble inngått avtale med en leverandør i november 2018.

Overgangen til ny teknisk løsning medfører blant annet behov for en detaljert kartlegging av den informasjonen som allerede finnes på eksisterende plattform, og dette kartleggingsarbeidet ble påbegynt samtidig med utlysningen av anskaffelsen. Parallelt med kartleggingen gjennomføres det oppdateringer og kvalitetssikring av både temabeskrivelser, rutiner og brukerveiledninger til EVA for å sikre at informasjonsmaterialet i portalen er i tråd med lovverk og «best practice».

Arbeidet med å implementere den nye portalløsningen vil pågå i tiden fremover, og det er et mål å lansere en ny og fullstendig portalløsning innen 1. januar 2021 i forbindelse med stortings- og sametingsvalget 2021.

Valgdirektoratet har også fått i oppgave å oppdatere Valghåndboken, og det ble i 2018 satt i gang en prosess i samarbeid med KMD for gjennomgang og oppdatering av denne. Valghåndboken er et viktig og mye brukt hjelpemiddel i valggjennomføringen. Det er et mål å ha en oppdatert versjon av Valghåndboken klar til opplæringsksamlingene for kommunene i mars 2019.

Prøvevalg

Prøvevalg er ikke definert som en egen kompetansetjeneste i Valgdirektoratet, men gjennomføringen av slike prøvevalg har stor betydning for valgkompetansen hos de som er ansvarlige for valggjennomføringen i kommunene og fylkeskommunene og for test av EVA.

Valgdirektoratet har derfor i 2018 utarbeidet planer og tilrettelagt systemer for gjennomføring av prøvevalg i to omganger i 2019.

«Hovedmålet med prøvevalgene er å gi kommunene og fylkeskommunene anledning til å gjennomføre en prøvevalgdag med fokus på å sikre at systemer, ressurser og rutiner er klare til forestående valghendelser.»

En slik test av valggjennomføringen vil bidra til en trygg og sikker valggjennomføring, og skal tilstrebes gjennomført med bredest mulig deltagelse fra kommunene og fylkeskommunene. Det er planlagt for test av alle fasene i valggjennomføringen.

Både kommunenes og fylkeskommunenes behov, samt hele bredden av tjenester fra Valgdirektoratet, herunder også interne støttefunksjoner som drift av systemstøtte og oppfølging av valggjennomføringen, skal dekket.

Det første prøvevalget skal gjennomføres i juni 2019 med fokus på manuell opptelling, samt en test av både kommunenes og fylkeskommunenes oppgaver i den forbindelse. Det andre prøvevalget skal gjennomføres i august 2019 med fokus på maskinell opptelling, og skal sikre at både kommunene og fylkeskommunene får testet utførelsen av de oppgaver som følger med dette.

Særskilte oppdrag gitt i tildelingsbrev

Kommunal- og moderniseringsdepartementet gir følgende oppdrag under mål 1 i tildelingsbrevet for 2018

● Oppdrag 1

«Direktoratet skal følge opp evalueringene av valggjennomføringen når det gjelder systemstøtte, brukerstøtte, opplæring og fagstøtte. Oppsummering av funn fra evalueringene og forslag til oppfølging skal oversendes departementet.»

Valgdirektoratet overleverte til KMD en egen rapport i april 2018 med oppsummering av resultater fra evalueringer av valggjennomføringen i tilknytning til stortings- og sametingsvalget 2017.

Rapporten omhandler merknader fra Stortingets fullmaktskomité, jf. Innst. 1 S (2017–2018), evalueringresultater i rapport 2/2018 fra analyseselskapet Ideas2evidence, evalueringresultater i Valgdirektoratets egen valggjennomføringsundersøkelse 2017 (analyse av Kantar TNS på oppdrag fra Valgdirektoratet), evalueringresultater i rapport fra Valgforum og Valgdirektoratets interne tjenesteevaluering.

Evalueringene dekket Valgdirektoratets arbeid med systemstøtte, brukerstøtte, opplæring og fagstøtte, og den oversendte rapporten omhandler også Valgdirektoratets forslag til oppfølging av de funn som ble avdekket i evalueringene. Rapportens forslag til oppfølging dannet grunnlag for mye av det arbeidet som Valgdirektoratet har utført gjennom hele 2018 og videre inn mot kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019.

● Oppdrag 2

«Valgdirektoratet skal identifisere risikoelementer knyttet til valggjennomføringen i 2019 og 2021. Dette skal gjennomgås på styringsmøte 1, der konsekvens og risikotoleranse vil bli drøftet. Dette arbeidet skal følges opp i løpende risikoanalyser frem mot valget i 2019.»

KMD og Valgdirektoratet har gjennomført omfattende risiko- og sårbarhetsanalyser knyttet til tidligere valggjennomføringer. Valgdirektoratets risiko- og sårbarhetsanalyse knyttet til kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019 og stortings- og sametingsvalget 2021 ble formulert i en egen rapport overlevert og presentert for KMD i etatsstyringsmøte i april 2018.

Valgdirektoratet har organisert sitt interne arbeid i et sett med tjenester, som til sammen skal svare ut samfunnsoppdraget i tråd med instruks og tildelingsbrev. I vurderingen av risiko i tilknytning til valghendelser er det tatt utgangspunkt i mulige hendelser som kan ha konsekvenser for disse tjenestene, både med hensyn til evnen til å levere tjenestene og med hensyn til befolkningens tillit til valggjennomføringen.

Risikovurderingene er deretter systematisert og kategorisert etter sannsynlighet og konsekvens, inkludert preventive tiltak, med definerte toleransenivåer. Risikovurderingene følges opp fortløpende i takt med arbeidets progresjon, og analysene endres som følge av gjennomførte tiltak og endrede forutsetninger. KMD er orientert jevnlig om risiko- og sårbarhetsanalysene i løpet av 2018, og vil holdes orientert i tiden frem mot valgene i 2019 og 2021.

● Oppdrag 3

«Direktoratet skal utarbeide en kode for partiidentifisering i EVA. Denne skal også kunne benyttes av andre myndigheter f.eks. til utbetaling av partistøtte. Direktoratet må kartlegge behov og lage et forslag til løsning som oversendes departementet.»

Valgdirektoratet har utarbeidet et løsningsforslag for entydig identifisering av partier som stiller til valg som kan brukes ved utveksling av valgresultater mot SSB og mot Fylkesmannen i Sogn og Fjordane i tilknytning til beregning av partistøtte. Løsningsforslaget, som ble oversendt KMD i egen rapport i oktober 2018, baserer seg på eksisterende partiregister i EVA Admin med noen utvidelser, der en av utvidelsene også åpner for å tilby informasjon om hvilke politiske partier som utgjør en felleliste.

Løsningen legger opp til at Valgdirektoratet i all sin statistikk og rapportering som tilbys tredjepart, skal benytte den entydige identifikatoren. Formålet er å forenkle samhandlingen på tvers av etater.

Partikoderegisteret i EVA Admin er et register over partier som har stilt listeforslag til kommunestyrevalget 2015, fylkestingsvalget 2015, stortingsvalget 2017, sametingsvalget 2017 og ekstraordinært kommunestyrevalg til Færder kommune 2017.

Partikoderegisteret videreføres fra foregående valg til kommende valg som et utgangspunkt for registrering av (fremtidige) listeforslag, og nye partier med listeforslag videreføres dermed til neste valg.

Prinsippet med videreføring gjør at EVA Admin på sikt vil inneholde et komplett register med partier som har stilt liste ved tidligere valg. Dette vil forenkle prosessen med å registrere nye listeforslag tilhørende allerede registrerte partier i kommende valg.

● Oppdrag 4

«KMD skal i 2018 være vertskap for EMB-konferansen som arrangeres av Venezia-kommisjonen 19. og 20. april. Direktoratet vil involveres i arbeidet og skal bistå departementet i den praktiske gjennomføringen av konferansen. Departementet vil ta initiativ til en arbeidsgruppe og utarbeide en plan for gjennomføring og fordeling av oppgaver.»

Europarådets 15. europeiske konferanse om valg (European Conference of Electoral Management Bodies) ble i 2018 avholdt i Oslo med KMD som vertskap og Europarådets Venezia-kommisjon som arrangør. Konferansen samlet representanter for valgmyndigheter i stater i Europa, Asia, Afrika og Nord-Amerika, samt norske og utenlandske representanter for academia, næringsliv, internasjonale organisasjoner og andre myndighetsaktører. Konferansens tema var sikkerhet i valg.

I forberedelsene til EMB-konferansen bidro Valgdirektoratet med en fast deltaker i KMDs arbeidsgruppe for praktisk tilrettelegging av konferansen, og med flere ansatte i ulike roller som vertskap sammen med KMD på begge konferansedagene.

2

Mål 2: Velgerne har nødvendig informasjon om valg

«Informasjonsbehovet er stort hos velgere, politiske partier og andre interessenter i forbindelse med valg. Direktoratet skal sørge for tilstrekkelig, tilgjengelig og forståelig informasjon til de ulike målgruppene. Valgdirektoratet forvalter også en tilskuddsordning for informasjonsarbeid ved valg. Som en del av ansvaret for EVA skal direktoratet også formidle valgresultater, samt utarbeide og formidle valgprognoser.»

Forberedelser til valg

I arbeidet med valginformasjon har det også vært fokus på å følge opp resultatene etter evalueringene for å finne gode løsninger for tjenesten og forberede et nytt valgår. Den viktigste målgruppen for valginformasjon er velgeren. Andre målgrupper er politiske partier, medier og andre interessenter.

I forbedringsarbeidet har det særlig vært sett på temaene tilgjengelighet ved valg, velgernes vaner ved søken etter informasjon og spørsmål fra velgerne. Dette har skapt grunnlaget for videre utvikling av tjenesten valginformasjon.

Velgerne har forskjellige behov. Dette må gjenspeiles i hvordan Valgdirektoratet presenter sin informasjon til de forskjellige målgruppene, og hvilke kanaler som skal benyttes for å nå dem.

Valgdirektoratet har derfor i 2018 utarbeidet en plan for hvordan velgerne bedre kan nås i de kanalene som allerede benyttes. Det er vurdert at det er behov for både å bruke flere visuelle elementer i kommunikasjonen, som bilder, film og illustrasjoner, og for et tydeligere språk og budskap. Dette arbeidet gjøres sammen med et kommunikasjonsbyrå.

For å få til en vellykket valginformasjon, må det tenkes og planlegges langsiktig. Valgdirektoratet har derfor utarbeidet en overordnet strategi for kommunikasjonsarbeidet, og gjort prioriteringer i tiltak for valget i 2019 og 2021. Strategien omhandler all publisering i alle kanaler, herunder valgdata og velgerrettede kampanjer. Det er blant annet lagt planer for å utvikle nettportalen valgresultater.no for å sikre mer tilgjengelig presentasjon, og en enklere forståelse av innholdet.

En viktig del av informasjonsarbeidet for Valgdirektoratet er å sørge for utforming, produksjon og distribusjon av valgmateriell. Valgmateriellet består blant annet av valgkort, stemmesedler og informasjonsplakater. DSS bistod Valgdirektoratet med dette arbeidet i 2017. I fremtiden vil Valgdirektoratet håndtere arbeidet selv, med en overføring av kompetanse fra DSS i enkelte prosesser fram mot valget i 2019.

Kommunikasjonstiltak

Kommunikasjonstiltakene for valget i 2019 er kartlagt og planlagt. Tiltakene er i hovedsak de samme som ved tidligere valg, og bredden i målgruppene er videreført. Andre tiltak er derimot forbedret og tilpasset nye kanaler og brukervaner. Tiltakene for kommunikasjon består av publiseringer i alle kanaler, kunngjøringer i papiraviser og nettaviser, informasjonsbrosjyrer som oversettes til ti språk, valgkort med informasjon om valget, pressemeldinger og medieomtale. Valgdirektoratet skal også gjennomføre en informasjonskampanje rettet mot velgerne.

Nettsidene rustes for valgene

Nettsiden valg.no ble utviklet til stortings- og sametingsvalget i 2017, og nettsidens forside og øvrig informasjon var knyttet til gjennomføringen av disse valg hendelsene.

I etterkant av valget har det vært arbeidet med å justere innholdet, slik at informasjonen har blitt mer generell. Innholdet er fortsatt relevant for målgruppene, men ikke direkte knyttet til de nevnte valg hendelser.

Eksempelvis er det informert generelt om den norske valgordningen, stemmerett, manntallet og valgkort. I tillegg har det vært publisert informasjon om evalueringer av stortingsvalget, relevant informasjon knyttet til kommune- og regionreformene og informasjon om forskriftsendringer. Samtidig har det vært arbeidet med å sikre at både lovpålagt og velgerorientert informasjon for valget i 2019 blir publisert. Valgdirektoratet har utarbeidet en egen plan for dette, og den første artikkelen for valget i 2019 ble publisert i mai 2018 og omhandlet listeforslag.

Valgdirektoratet har i 2018 også innført et arkiveringssystem på nettsiden valg.no, hvor informasjon om tidligere valg er tilgjengelig. Det er særlig ivaretatt at det framkommer tydelig hvilket valg informasjonen gjelder for.

Nettsiden valgresultat.no er også videreutviklet for det kommende valget. I dette arbeidet har det vært kritisk viktig at ny geografi som følger av kommune- og regionreformene er hensyntatt.

Nettsiden valglokaler.no skal vise åpningstider for valglokaler. For at nettsiden skal vise korrekte opplysninger, må informasjonen innhentes fra kommunene. Det er utarbeidet et eget skjema til dette formålet, og skjemaet er testet i brukergruppen og tilbakemeldinger ivaretatt.

Det har videre vært viktig å analysere velgernes behov i deres søken etter informasjon. Mye av grunnlaget for slik analyse vises i aktiviteten på de ulike nettsidene Valgdirektoratet drifter.

Valg.no har i løpet av 2018 hatt 120 437 sidevisninger (99 815 unike sidevisninger). En analyse av tallene viser at:

- Informasjon om tilskuddsordningen mest populært (6551/5976) – mye kom fra annonse på facebook.
- Deretter informasjon om kommunestyre- og fylkestingsvalg og om listeforslag.
- Besøkstallene er vesentlig høyere fra september og ut året, enn fra januar og ut august.

Valgresultat.no har i løpet av 2018 hatt 320 851 sidevisninger (213 909 unike sidevisninger). En analyse av tallene viser at:

- Flest søker opp informasjon om 2017 valget, men informasjon om valget i 2015 har hatt en økende popularitet.
- Besøkstallene er vesentlig høyere fra september og ut året, enn fra januar og ut august.

Visuell guide til valget

I 2018 ble Valgdirektoratets grafiske profil videreutviklet og utvidet. Den tidligere grafiske profilhåndboken var begrenset til elementer knyttet til selve valghandlingen. Det var derfor behov for å utvide denne til å gjelde hele velgers reise i valg gjennomføringen. Valgdirektoratet har i samarbeid med kommunikasjonsbyrå utarbeidet en «verktøykasse» med elementer som kan brukes til web, e-læring, animasjoner, bilder, filmer, sosiale medier etc. Resultatet av dette arbeidet blir synliggjort i all ekstern kommunikasjon fra Valgdirektoratet.

Pressehenvendelser

Valgdirektoratet har hatt pressehenvendelser også i mellomvalgsåret 2018. Henvendelsene har i hovedtrekk handlet om konsekvensene av kommune- og regionreformene, og sikkerheten knyttet til opptellingen i valg gjennomføringen. Henvendelsene har blitt besvart i tett samarbeid med KMD. Valgdirektoratet er forberedt til å håndtere en økt pågang av medie henvendelser i forbindelse med kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019, blant annet ved å gjennomføre medietrening av ansatte.

Tilskudd til informasjonstiltak ved kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019

Valgdirektoratet forvalter en tilskuddsordning for informasjonstiltak ved valg. Målet med ordningen er å bidra til å øke kunnskap om valget, og øke valgdeltakelsen. Tiltakene som mottar tilskudd skal rette seg mot velgere med lav valgdeltakelse.

Høsten 2018 ble det utlyst om lag 5 mill. kroner i tilskuddsmidler, og det ble etter søknadsfristens utløp senhøsten 2018 mottatt nærmere 70 søknader fra ulike organisasjoner som ønsket å gjennomføre informasjonstiltak i forbindelse med kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019. Valgdirektoratet behandlet samtlige søknader etter søknadsfristen med mål om vedtak med tilsagn om tilskudd i begynnelsen av januar 2019. Første utbetaling av tilskudd er planlagt 1. april 2019.

Særskilte oppdrag gitt i tildelingsbrev

Kommunal- og moderniseringsdepartementet gir følgende oppdrag under mål 2 i tildelingsbrevet for 2018:

● Oppdrag 5

«Direktoratet skal utrede alternativer til utsendelse av valgkort per post, og lage en plan for et mulig forsøk ved valget i 2019. Utredningen skal besvare punktene i utredningsinstruksen.»

Valgdirektoratet oversendte KMD i mars 2018 en utredning om alternative fremgangsmåter for elektronisk utsendelse av valgkort, og hvordan et forsøk kan gjennomføres. På bakgrunn av utredningen ble Valgdirektoratet gitt et ekstra oppdrag med gjennomføre et forsøk med elektronisk utsendelse av valgkort i forbindelse med kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019.

Forsøk med elektronisk utsendelse av valgkort er planlagt gjennomført med 21 inviterte kommuner. KMD er eier av forsøket, mens Valgdirektoratet skal stå for den praktiske gjennomføringen.

Valgdirektoratet har etablert et godt samarbeid med Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) for bruk av deres elektroniske kontakt- og reservasjonsregister og postkasseleverandørene. Dette innebærer at valgkortet og informasjonen som følger må tilpasses nye kommunikasjonsflater. Valgdirektoratet har utarbeidet konsept for utsendelsen, og har sendt denne til beslutning i KMD.

● Oppdrag 6

«Direktoratet skal utarbeide en plan, med tidsfrister og milepæler for arbeidet med produksjon og distribusjon av valgmateriell, inkludert kompetanseheving og anskaffelser.»

DSS hadde ansvaret for produksjon og distribusjon av valgmateriell ved stortings- og sametingsvalget i 2017. Valgdirektoratet hadde kun ansvaret for innholdsproduksjonen tilhørende valgmateriellet. Fra og med kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019 er ansvaret for produksjon og distribusjon av valgmateriell overført fullt og helt til Valgdirektoratet.

Valgdirektoratet overleverte i april 2018 en egen rapport til KMD med redegjørelse for arbeidet med valgmateriell til kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019. I redegjørelsen vises det til at Valgdirektoratet organiserte arbeidet med valgmateriell i 2018 som et eget tjenestoområde med tjenestestyring på tvers av avdelingene.

Valgdirektoratet nedsatte videre en egen prosjektgruppe våren 2018 med ansvar for å utarbeide planer, sørge for overføring av kompetanse fra DSS, gjennomføre nødvendige anskaffelser, utvikle valgmateriell med hensyn til utforming, innhold og digitalisering, utvikle gode kommunikasjonsløsninger med kommunene og fylkeskommunene for bestilling av valgmateriell, samt sørge for produksjon og distribusjon av valgmateriellet. Hovedtyngden av aktivitetene knyttet til disse ansvarsområdene ble gjennomført i 2018.

3

Mål 3: God tilgjengelighet ved valg

«God tilgjengelighet for alle velgere uavhengig av funksjonsevne er et viktig demokratisk prinsipp. Valgdirektoratet har ansvar for at kommunene har god informasjon om hvordan de kan tilrettelegge og hvilke krav regelverket stiller. Valgdirektoratet skal også sørge for at det er mulig for kommunene å anskaffe universelt utformet valgutstyr.»

Forberedelser til valg

Tilgjengelighet ved valg er et prioritert tema for KMD og Valgdirektoratet frem mot kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019. Valgdirektoratet er blant annet gitt et særskilt oppdrag med å involvere ulike

brukergrupper for å se nærmere på hvordan tilgjengelighet ved valg kan bedres for grupper med særlige behov. Valgdirektoratet avholdt derfor et eget møte med ulike brukerorganisasjoner høsten 2018 for å starte en dialog om hvordan gjennomføringen av valg kan tilrettelegges på en best mulig måte for de med særlige behov. Resultatet av dialogen vil styrke Valgdirektoratets evne til å gi gode råd til kommuner med utfordringer, og veilede i tiltak som forhåpentligvis kan forbedre tilgjengeligheten.

Det er også viktig å tilrettelegge valgmateriell og valgutstyr på en slik måte at flest mulig velgere kan få avlagt sin stemme uten hindringer. Dette inkluderer tilgjengeliggjøring av informasjonsmateriell på ulike språk og med utforming som er lett forståelig, herunder klare og tydelige formuleringer i all skriftlig kommunikasjon med velgerne, samt universell utforming av utstyret som benyttes i valglokaler.

Videre er det avgjørende at stemmelokalene som benyttes i valggjennomføringen i kommunene er tilrettelagt for at alle på et enkelt vis skal kunne få tilgang til lokalene.

Universelt utformet valgutstyr- og materiell

Valgdirektoratet skal legge til rette for at kommunene skal kunne kjøpe universelt utformet valgutstyr. Valgdirektoratet inngikk i 2018 en sentral rammeavtale med en leverandør, slik at kommunene kan kjøpe inn nytt, tilrettelagt utstyr for alle velgergrupper fram mot kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019. Det er opprettet en bestillingsportal som kommuner, fylkeskommuner og Valgdirektoratet skal benytte ved kjøp av nytt utstyr.

Valgmateriell er en viktig del av informasjonsarbeidet. I 2018 ble det gjort en kartlegging av omfang og hvilken type materiell Valgdirektoratet har ansvar for. Det er også iverksatt et arbeid med å oppdatere tekst og annet innhold i valgmateriellet for kommende valg, slik at informasjonen skal være lett tilgjengelig og forståelig.

Brukergruppen for kommunene bidro i sine samlinger med mange gode innspill til prosessene med bestilling, distribusjon og utnyttelse av valgmateriell. Hvordan informasjonsmateriellet benyttes i kommunene er relevant for å nå velgerne. Innholdet i informasjonsbrosjyren skal digitaliseres, hvor deler av brosjyren blir tilgjengelig som animasjonsfilmer og som tekstplakater til bruk på nettsider og sosiale medier.

Valgdirektoratet har fått kompetanseoverføring fra DSS med opplæring innen områdene anskaffelser og utforming av valgkort, valgmateriell og avkryssingsstemmesedler med punktskrift.

Utenriksstemmegivning

For å sikre at velgere som befinner seg utenfor Norge også skal ha anledning til å avgi forhåndsstemme, skal Valgdirektoratet sørge for oppnevning av særskilte stemmemottakere utenriks og anmode Utenriksdepartementet om å bemyndige et nødvendig antall utenriksstasjoner til å fungere som forhåndsstemmemottakere.

Videre er det Valgdirektoratets ansvar å sørge for forhåndsstemmemottakere i utlandet mottar nødvendig valgmateriell til å utføre oppgaven.

I 2018 gjennomførte Valgdirektoratet en erfaringsoppsummering sammen med Utenriksdepartementet knyttet til gjennomføringen av utenriksstemmegivningen i forbindelse med stortings- og sametingsvalget i 2017. Oppsummeringen og dialogen med Utenriksdepartementet viste at samarbeidet mellom de to etatene fungerte i tråd med intensjonene, og at målet med arbeidet ble oppnådd uten større hindringer.

Ved tidligere valg har DSS vært ansvarlig for mange av de praktiske oppgavene knyttet til utenriksstemmegivning, og i særdeleshet distribusjonen av valgmateriellet til de ulike destinasjonene i utlandet i samarbeid med Utenriksdepartementets kurertjeneste.

Fra og med kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019 har imidlertid Valgdirektoratet det fulle ansvaret for alle deler av utenriksstemmegivningen, herunder samarbeidet med Utenriksdepartementets kurertjeneste. I den forbindelse har det i 2018 vært gjennomført omfattende kompetanseoverføring fra DSS til Valgdirektoratet.

Særskilte oppdrag gitt i tildelingsbrev

Kommunal- og moderniseringsdepartementet gir følgende oppdrag under mål 3 i tildelingsbrevet for 2018:

● Oppdrag 7

«Direktoratet skal, i samarbeid med departementet, involvere ulike brukergrupper for å se nærmere på hvordan tilgjengelighet ved valg kan bedres for grupper med særlige behov. Dette samarbeidet skal resultere i en rapport med forslag til forbedringer i tilgjengeligheten som oversendes departementet.»

Valgdirektoratet har ansvar for at kommunene har god informasjon om hvordan de kan tilrettelegge for god tilgjengelighet ved valg, og hvilke krav regelverket stiller. I tildelingsbrevet for 2018 har KMD understreket betydningen av god tilgjengelighet ved valg, og bedt Valgdirektoratet å prioritere arbeidet med denne tematikken gjennom 2018. Dette har blant annet materialisert seg i et eget oppdrag knyttet til involvering av brukergrupper.

Valgdirektoratet gjennomførte derfor høsten 2018 et dialogmøte med seks brukerorganisasjoner, som alle representerer velgere med særlige behov. Hensikten med møtet var å få forslag til tiltak som forbedrer tilgjengeligheten ved valg for alle velgere uavhengig av funksjonsnivå. Møtet fokuserte på tre særskilte områder i valg gjennomføringen: Informasjon og kommunikasjon, tilgjengelighet i valglokaler og opplæring.

Resultatet fra dialogmøtet ble oppsummert i en egen rapport, som også redegjorde for Valgdirektoratets vurderinger av de foreslåtte tiltak. Rapporten ble oversendt KMD i oktober 2018.

Ett av forslagene til tiltak er å utforme en «valginformasjonspakke» med informasjon tilpasset målgrupper i form og språk om regelverk knyttet til bistand og assistanse i valghandlingen, hvilke mulighet for stemmegivning som finnes, krav om tilgjengelighet ved valg, samt annen relevant informasjon for velgere med særlige behov. «Informasjonspakken» kan distribueres til velgere gjennom interesseorganisasjoner, kommuner og andre.

Valgdirektoratet har også vært i kontakt med Barne- ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir), som jobber med tilgjengelighet og universell utforming, for å få forslag til forbedringer av tilgjengelighet ved valg.

Valgdirektoratet vil følge opp de ulike forslagene til tiltak, og vil vurdere hvordan brukerorganisasjoner kan involveres i det videre arbeidet med tilgjengelighet i fremtiden.

Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Merutgifter/mindreinntekter

I 2018 har Valgdirektoratet hatt en disponibel bevilgning på 55,6 mill. kroner. Ved årets utgang viser regnskapstallene et mindreforbruk på 8,9 mill. kroner.

Hovedårsaken til mindreforbruket skyldes vesentlige lavere lønns- og administrasjonsutgifter enn budsjettet grunnet ubesatte stillinger og sykefravær. Det har i tillegg vært et mindreforbruk i anskaffelser av teknisk utstyr og konsulenttjenester knyttet til utvikling og forvaltning av valgsystemene, og et mindreforbruk i forbindelse med annonsering av tilskudd til informasjonstiltak ved kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019.

Videre har kravspesifisering og anskaffelse av teknisk plattform for kvalitetssystem og e-læring tatt lenger tid enn forventet, og hovedtyngden av kostnadene vil derfor forskyves til 2019.

Totalt sett har Valgdirektoratet i 2018 tilpasset ressursbruken til de oppgavene som skal løses, og vi har et forsvarlig kompetanse- og kapasitetsnivå innen alle tjenesteområdene i valggjennomføringen.

Utvikling og drift av EVA

Økt intern kompetanse og kapasitet, samt systematisk arbeid med planarbeid og prioritering, medførte i 2018 et mindre behov for innleie av eksterne konsulenter til utvikling og drift av fagsystemene i valggjennomføring (EVA-porteføljen). Kostnadene knyttet til konsulenttjenester ble dermed vesentlig lavere enn budsjettet.

I tillegg ble det også av samme årsak vesentlig mindre bruk av overtid enn forventet. Samlet resulterte dette i betydelig mindre utgifter til utvikling og drift av EVA, enn det som var budsjettet. Erfaringen fra 2018 ga også nyttig kunnskap om Valgdirektoratets ressurser og kapasitet, og begrunner en vurdering om at direktoratet har de nødvendige ressurser for å gi nødvendig støtte til valggjennomføring og til gjennomføre øvrige planlagte aktiviteter i 2019.

Samlet vurdering av måloppnåelsen i henhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultatet totalt

Valgordningen og gjennomføringen av valg skal legge til rette for frie, direkte og hemmelige valg. Tilliten til valgordningen og valggjennomføringen er høy i befolkningen, og det er et mål at den opprettholdes.

Kommunene og fylkeskommunene har ansvaret for forberedelsen og gjennomføringen av valg. Valgdirektoratet har det operative ansvaret på statlig nivå for forberedelse og gjennomføring av stortings-, kommunestyre- og fylkestingsvalg, blant annet for å sikre åpenhet og uavhengighet i valgarbeidet. Valgdirektoratet skal videre bistå Sametinget i forberedelsen og gjennomføringen av sametingsvalg, samt bistå Longyearbyen lokalstyre på Svalbard med avviklingen av valg.

For at Valgdirektoratet skal kunne ivareta sin rolle som forberedende og utøvende enhet, skal de veilede kommuner, fylkeskommuner og øvrige i bruk av lov, forskrifter og andre virkemidler der Valgdirektoratet har myndighet og ansvar.

I tildelingsbrevet for 2018 fra KMD er Valgdirektoratet gitt som overordnet prioritert oppgave å bidra til et velfungerende demokrati ved å opprettholde befolkningens tillit til valggjennomføringen. Valgdirektoratet ble gitt i oppgave å gjøre nødvendige forberedelser til valgene i 2019 og 2021 i tråd med de beslutninger som gjøres i forbindelse med det pågående strukturarbeidet knyttet til kommune- og regionreformene, samt følge opp evalueringer av stortings- og sametingsvalget i 2017 på egnet måte.

Valgdirektoratet ble videre bedt om å ivareta åpenheten om hvordan valg gjennomføres for å opprettholde befolkningens tillit til valg gjennomføringen, samtidig som nødvendige sikkerhetstiltak skal gjennomføres for å møte det til enhver tid gjeldende trusselbildet.

I tildelingsbrevet for 2018 er det også gitt flere særskilte oppdrag fra KMD som underbygger det samfunnsoppdraget som er tillagt Valgdirektoratet.

Valgdirektoratet har gjennom 2018 jobbet målrettet og strukturert med å oppfylle de oppgaver som er tillagt gjennom samfunnsoppdrag og tildelingsbrev. Det er blant annet utført et grundig arbeid for å videreutvikle hensiktsmessige strukturer i utøvelsen av mandat og planer. Det er også utført et omfattende arbeid i alle avdelinger for å sikre valg gjennomføringen i de kommende valgene i 2019 og 2021.

Arbeidet innebærer både tilrettelegging og videreutvikling av det elektroniske valgadministrasjonssystemet (EVA), herunder systemstøtte og systemdokumentasjon, og ivaretagelse, oppdatering og videreutvikling av Valgdirektoratets kompetansetjenester. Det er i tillegg på alle områder utført et omfattende arbeid med å implementere de endringer som følger av kommune- og regionreformene, og som får betydning både for valg gjennomføringen i 2019 og 2021.

I 2018 er det også jobbet målrettet gjennom etablerte kommunikasjonskanaler med å gi nødvendig informasjon til brukerne av Valgdirektoratets system- og kompetansetjenester, og det er utført et omfattende kommunikasjonsarbeid for å informere velgere. Dette innbefatter også forvaltning av tilskuddsordningen til informasjonstiltak på vegne av KMD.

Valgdirektoratets samfunnsoppdrag, de tre målene for 2018 definert i tildelingsbrevet fra KMD og de ulike særskilte oppdragene gitt i tildelingsbrevet vurderes på denne bakgrunn som oppnådd.

Regnskapstall for 2018 viser at Valgdirektoratet har løst sine oppgaver for året i samsvar med sin bevilgning. Til årsrapporten følger en detaljert oversikt over regnskapsåret 2018, og oversikten redegjør for utgifter Valgdirektoratet har hatt i tilknytning til forvaltningen av de tillagte oppgaver.

Målt opp mot oppgavene, og resultatet av de aktivitetene som Valgdirektoratet har gjennomført i løpet av 2018, vurderes regnskapsresultatet å være i tråd med de forutsetninger og forventninger som man med rimelighet kan forvente.

Samlet vurderes det at målene for 2018 i henhold til Valgdirektoratets samfunnsoppdrag, tildelingsbrev og regnskapsresultat er oppfylt.

IV. Styring og kontroll i virksomheten

Valgdirektoratet jobber kontinuerlig for å sikre en organisasjon som er i stand til å ivareta sine oppgaver. Valgdirektoratet har i 2018 videreført arbeidet med oppbygging og utvikling av Valgdirektoratets interne virksomhet, arbeidsmiljø og samhandling.

Forhold i virksomheten

Risikostyring

Valgdirektoratet har videreført arbeidet med risikostyring som en integrert del av arbeidet med styring og kontroll, og har følgelig brukt risikovurderinger som et verktøy i mål- og resultatstyringen. Valggjennomføring er Valgdirektoratets kjernevirksomhet, og 2018 var et mellomvalgsår med fokus på forberedelser og tilrettelegging for valggjennomføringen i 2019.

Valgdirektoratet har ut fra dette, og i samråd med KMD, rapportert på risikostyring knyttet til valggjennomføringen. Risiko- og sårbarhetsanalyse knyttet til måloppnåelse i h.h.t. virksomhetens overordnede mål har vært tema ved de faste styringsmøtene med KMD. Dette arbeidet har lagt grunnlaget for den særskilte risiko- og sårbarhetsanalysen knyttet til valggjennomføringen i 2019, samt utarbeidelsen av kontinuitets- og beredskapsplaner.

Internkontroll

I 2018 har Valgdirektoratet videreført arbeidet med et system for styring og kontroll i tråd med Direktoratet for økonomistyring (DFØ) sin veiledning for internkontroll. På grunnlag av overordnede krav og føringer ble det i 2018 utarbeidet policyer og retningslinjer, prosedyrer og prosessbeskrivelser for Valgdirektoratet. I 2019 vil Valgdirektoratet arbeide videre med å forankre og implementere internkontrollsystemet i organisasjonen.

Forvaltning av eiendeler

Valgdirektoratet har eiendeler innen områdene inventar og teknisk IT-utstyr. Inventar består av kontormøbler og kontorutstyr i Valgdirektoratets kontorlokaler i Tønsberg. Teknisk IT-utstyr består av servere og annen infrastruktur knyttet til drift av fagsystemene i valggjennomføring (EVA-porteføljen). Alle eiendeler er i sin helhet kostnadsført ved anskaffelse.

Personvern

Ny personvernlov har i 2018 medført revisjon av Valgdirektoratets rutiner og systemer knyttet til registrering og bruk av personopplysninger. Valgdirektoratet har gjennomført systematiske kartlegginger av registreringspraksis og behandlingsgrunnlag i tråd med de krav som følger av ny personvernlov. Dette

inkluderer også arbeid med implementering av kontroll- og rutinefunksjoner i Valgdirektoratets internkontrollsystem, og utarbeidelse av førende dokumenter for personvern i organisasjonen.

Arbeidet med informasjonssikkerhet

I Valgdirektoratet er det høyt fokus på informasjonssikkerhet for å sikre hemmelige og frie valg. Det jobbes kontinuerlig med systemforbedringer og revisjon av dokumentasjon, og eksterne testere og revisorer benyttes i tillegg aktivt.

I 2018 er det nedlagt et betydelig arbeid i revisjon og forbedring av policydokumenter for sikkerhet, IT og informasjonssikkerhet. Det er også utarbeidet veiledere og annen dokumentasjon for kommuner og fylkeskommuner i denne forbindelsen. Det er i tillegg etablert forsvarlig sårbarhetsrapportering til Valgdirektoratet gjennom «security.txt»- standarden.

I det kontinuerlige sikkerhetsarbeidet jobber Valgdirektoratet med egen ISMS (Information Security Management System) basert på den internasjonale sikkerhetsstandard ISO 27001. Systemoppdateringer blir fulgt opp regelmessig med faste tidspunkt hver måned.

Det er også evaluert og utbedret sårbarheter i EVA-porteføljen basert på revisjoner og tester utført i 2017 og 2018.

I forbindelse med kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019 ble det i 2018 iverksatt en prosess for å sikkerhetsklarere og autorisere konsulenter, som skal hjelpe kommunene og fylkeskommunene, hos leverandørene av slike tjenester.

Gjennom 2018 ble det utført et grundig arbeid med ny sikringsROS rundt skjermede objekter, og vurderingene og resultatene av arbeidet er meldt videre inn til KMD.

Valgdirektoratet har felles sikkerhetsledelse med DSB. Det ble etablert et nytt sikkerhetsråd i organisasjonen i 2018 med faste møtepunkter og agenda, og det ble utarbeidet et nytt mandat i tråd med sikkerhetsrådets oppgaver for å møte eventuelle sikkerhetsutfordringer på en mest hensiktsmessig måte.

Kontinuerlig opplæring og bevisstgjøring om sikkerhet i organisasjonen er en prioritert oppgave i Valgdirektoratet. Det er derfor blant annet gjennomført e-læringskurs, som del av «Sikkerhetsmåneden» i oktober 2018, og det er utformet guider på hvordan ansatte kan benytte passordhåndteringsprogram. De ansatte blir også orientert om eventuelle elektroniske sikkerhetstrusler gjennom NSMs varslingsjeneste.

Prosjekter og systemer

Det har ikke vært gjennomført noen strukturelle endringer i organisasjonen i 2018. På tvers av linjestrukturen har det vært gjennomført flere store og små prosjekter. Prosjektene har vært gjennomført etter prinsipper og maler i Direktoratet for forvaltning og ikt (Difi) sin prosjektveiviser.

Det er implementert et elektronisk prosjektstyringsverktøy som hjelper organisasjonen til planlegging og styring av sentrale prosjekter og aktiviteter. Verktøyet er også sentralt for å strukturere Valgdirektoratets porteføljestyring.

I 2018 har Valgdirektoratet startet arbeidet med å oppgradere sak/arkivsystemet. Oppgraderingen vil medføre bedre kontroll i saksbehandlingen, og en mer effektiv dokumentflyt.

Det er også inngått en kontrakt med DFØ om implementering av nytt innkjøps- og fakturasystem. Systemet vil gi sammenhengende kontroll med innkjøps- og fakturagodkjenning.

Utvikling, forvaltning og drift av EVA

Valgadministrasjonssystemet EVA har vært gjennom flere valg, og må kunne anses som et modent støttesystem. EVA må allikevel utvikles videre for å være i takt med endrede behov hos brukerne, i takt med behov i befolkningen og i takt med den generelle teknologiutviklingen.

Den største forbedringen i systemet for valget 2017 var en enklere og mer brukervennlig håndtering av grunnlagsdata. På grunn av kommunereformen har det også vært lagt vekt på å sikre god støtte til samtidig avvikling av stortingsvalg og kommunestyrevalg. Det er også foretatt en grundig kvalitetssikring av modellen for prognoser som benyttes på valgkvelden.

Oppfølging fra Riksrevisjonen

Valgdirektoratet har et godt samarbeid med Riksrevisjonen. Det er gjennomført to møter i desember 2018, oppstartmøte for finansiell revisjon, og et orienteringsmøte om styring, risikohåndtering og valggjennomføring. Det er også opprettet god kommunikasjon på e-post og telefon mellom sentrale kontaktpersoner i Valgdirektoratet og Riksrevisjonen. Riksrevisjonen har foreløpig ingen merknader til årsregnskapet.

Personalmessige forhold

Internkommunikasjon er en viktig faktor for å opprettholde et godt arbeidsmiljø i Valgdirektoratet. Intranettportalen Kilden og det elektroniske prosjektstyringssystemet har vært hovedkanalen for informasjon og dokumenthåndtering i Valgdirektoratet.

Samarbeidsforum, som er sammensatt av representanter fra arbeidsgiversiden, arbeidstakerorganisasjonene og verneombudet, har møte hver annen måned. Det er i løpet av 2018 behandlet 20 saker innen fagområdet for HR, arbeidsmiljø og lønn.

I tillegg er det avholdt månedlige allmøter med felles informasjon og status fra avdelingene. Avdelingene har også gjennomført regelmessige fagmøter.

Valgdirektoratet har i 2018 foretatt nødvendig ombygging av kontorarealene for å få plass til alle arbeidstakerne i organisasjonen. Dette er gjort ved å gå bort fra bruken av cellekontorer. Det er samtidig gjennomført tiltak for å justere arbeidssituasjonen for den enkelte arbeidstaker på best mulig måte.

Det er gjennom året foretatt ansettelse i tre faste stillinger og en midlertidig stilling, med henholdsvis to årsverk innen drift og utvikling av valgsystemet, ett årsverk innen administrasjon/anskaffelser. I tillegg er det gjort en midlertidig ansettelse i brukerstøttetjenester. Det har vært viktig å fortsette arbeidet med å rekruttere og sikre kompetansen innen systemutvikling. Valgdirektoratet jobber kontinuerlig med effektiv ressursutnyttelse i hele organisasjonen.

Valgdirektoratet har gjennom rekrutteringsprosesser og personalpolitiske retningslinjer tatt hensyn til likestilling og mangfold. Det vises for øvrig til utfyllt vedlegg «Statlige virksomheters likestillingsredegjørelser etter aktivitets- og rapporteringsplikten».

I tillegg nr. 1 til tildelingsbrev for 2018 («Regjeringens inkluderingsdugnad og 5 % -målet for offentlig virksomhet») ber KMD Valgdirektoratet om å rapportere hvordan rekrutteringsarbeidet har vært innrettet for å nå målene.

Valgdirektoratet har innrettet rekrutteringen etter målene i inkluderingsdugnaden. Blant annet har arbeidsformer og rutiner blitt revidert. Valgdirektoratet vil legge til rette for at alle søknader vil bli vurdert i forhold til kravene om nedsatt funksjonsevne og hull i CV-en.

Det har vært utlyst en stilling i perioden etter 1. juli 2018. I utlysningsteksten ble personer med nedsatt funksjonsevne oppfordret til å søke på stillingen.

Fellesføringer for 2018

Innkjøp av varer og tjenester

Valgdirektoratet har innarbeidet krav til leverandører og kontrakter vedrørende arbeidslivskriminalitet, og har i samarbeid med DSB revidert konkurransedokumenter og kontrakter for å kvalitetssikre standard avtalevilkår for ulike samfunnsansvar.

Effektivisering

I 2018 ble det iverksatt en prosess med å etablere færre kanaler for informasjonsdeling i organisasjonen. Det skal etableres rutiner for informasjonsflyt, og implementere gode rutiner for bruk av intranett. Arbeidet ferdigstilles i begynnelsen av 2019. Det nye prosjektstyringssystemet skal benyttes som både prosjektstyringsverktøy og som verktøy for dokumentdeling og samarbeid utenfor prosjektstrukturen.

Det er lagt til rette for en effektiv forvaltning gjennom et nært samarbeid med DSB, både med fellestjenester og felles rammeavtaler knyttet til konsulenttjenester og andre anskaffelser. Valgdirektoratet har i tillegg til dette automatisk vært tilknyttet de statlige fellesavtaler som Difi/Statens innkjøpssenter har inngått, som er betydelig arbeidsbesparende for Valgdirektoratet.

Valgdirektoratet har i 2018 inngått sentrale rammeavtaler som kommuner og fylkeskommuner kan foreta avrop på. Det er inngått rammeavtaler om innkjøp av valgutstyr, produksjon av stemmesedler og anskaffelse av teknisk bistand til skanningtjenesten. Selv om Valgdirektoratet har benyttet både tid og ressurser på dette området, har det vært svært ressursbesparende for kommunene og fylkeskommunene å benytte seg av rammeavtalene.

Lærlinger

Valgdirektoratet har hatt et samarbeid med DSB om bruk av lærlinger for 2018. To IKT-lærlinger er ferdig med læretiden, og to nye har påbegynt sin utdanning. En lærling arbeider i felles arkivtjeneste for DSB og Valgdirektoratet.

V. Vurdering av framtidssutsikter

Valgdirektoratet har, gjennom grundige evalueringer etter valggjennomføringen i 2017, arbeidet systematisk med videreutvikling av organisasjonen og tjenestene til valggjennomføringen. Evalueringene viser at direktoratet er godt rustet til å ivareta og løse samfunnsoppdraget i tråd med instruks og tildelingsbrev. Dagens ramme, samt planlagte tiltak og prioriteringer, gir et godt grunnlag for evnen til å løse samfunnsoppdraget på både kort og lang sikt.

Valgdirektoratet har gjennom flere oppdrag i 2018 utredet områder som kan påvirke virksomheten, og har hatt en tett og god dialog med KMD om andre forhold utenfor virksomheten som kan påvirke evnen til å løse samfunnsoppdraget.

Kommunene og fylkeskommunene vil fortsatt være Valgdirektoratets primære målgruppe, og omfanget av tjenester til valggjennomføring forventes i hovedsak å bli videreført og videreutviklet innenfor de samme rammer. Valgdirektoratet vil arbeide aktivt med regjeringens mål om økt digitalisering innenfor Valgdirektoratets oppgaveportefølje, og utrede mulighetene for effektivisering og forenkling sammen med kommunene, fylkeskommunene og KMD.

Valgdirektoratet vil, i tett dialog med KMD, starte arbeidet med tilrettelegging for valggjennomføringen i 2021 og følge kommune- og regionreformen for tidligst mulig å avdekke konsekvenser for Valgdirektoratets portefølje og virksomhet.

Et fortsatt sterkt fokus på kommunikasjon og åpenhet knyttet til valg og valggjennomføring vil bidra til å opprettholde høy tillit til valg og valggjennomføring i befolkningen. Sikkerhet og beredskap vil fortsatt stå sentralt i Valgdirektoratets videre arbeid.

I 2019 vil Valgdirektoratet videreføre arbeidet med strategisk videreutvikling av tjenester og målrettet kompetansebygging basert på systematisk evaluering og analyse.

VI. Årsregnskap

Ledelseskomentarer årsregnskapet 2018

Formål

Valgdirektoratet skal bidra til et velfungerende demokrati ved å opprettholde befolkningens tillit til valggjennomføringen.

Valgdirektoratets overordnede prioritering for 2018 er å gjøre nødvendige forberedelser til valgene i 2019 og 2021. Valgdirektoratet skal sørge for at valg til kommunestyre, fylkesting og Storting lar seg gjennomføre på en tillitvekkende måte i tråd med de beslutninger som gjøres i forbindelse med det pågående strukturarbeidet knyttet til kommune- og regionreform.

Åpenhet om hvordan valg gjennomføres er viktig for å opprettholde befolkningens tillit til demokratiet. Valgdirektoratet må sørge for å ivareta dette, samtidig som det må følge opp det til enhver tid gjeldene trusselbildet og gjøre nødvendige sikkerhetstiltak.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Kommunal og moderniseringsdepartementet i virksomhets- og økonomiinstruks for Valgdirektoratet. Jeg mener at regnskapet gir et dekkende bilde av Valgdirektoratets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter og gjeld.

Vurdering av vesentlige forhold

I Prop. 1 S (2017–2018), jf. Innst. 16 S (2017–2018), ble Valgdirektoratet tildelt en driftsbevilgning over kap. 578, post 01 på 55,7 mill. kroner. I Prop. 20 S (2018–2019), jf. Innst. 118 S (2018–2019), ble bevilgningen på post 01 redusert med 5 mill. kroner til 50,7 mill. kroner grunnet en forventet mindreutgift i 2018. Med overført bevilgning på 4,9 mill. kroner knyttet til mindreutgift i 2017, var bevilgningen over kap. 578, post 01 ved årets slutt på 55,6 mill. kroner.

Artskontorapporteringen viser at rapporterte driftsutgifter på post 01 summerte seg til 46 662 202 kroner. Av dette utgjorde utbetalinger til lønn og sosiale utgifter 24 971 884 kroner og til andre driftsutgifter 21 690 318 kroner.

Valgdirektoratet har en mindreutgift i 2018 på post 01 på 8 947 593 kroner. Hovedårsaken til mindreutgiften skyldes at det har vært vesentlig lavere lønns- og administrasjonsutgifter enn budsjettert, blant annet på

grunn av ubesatte stillinger og sykefravær. Det er i tillegg regnskapsført lavere kostnader enn budsjettert på anskaffelser av teknisk utstyr og tjenester. Utgifter til annonsering og publisering har også vært lavere enn budsjettert. Utviklingen av kvalitetssystemer og e-læringsprodukter har i 2018 tatt lenger tid enn forventet, og hovedtyngden av belastningen vil derfor skje i 2019.

Valgdirektoratet søker om overføring av ubrukte midler fra 2018 til 2019, begrenset til 5 pst. av tildelt bevilgning for 2018 eksklusiv overførte midler fra 2017. Høyest mulig overføring blir da 2 534 850 kroner.

I 2018 har Valgdirektoratet fått tilbakeført ubrukte tilskuddsmidler på 87 737 kroner som ble utbetalt i 2017. Beløpet framkommer i artskontorrapporteringen og note 6 Innkreivingsvirksomhet og andre overføringer til staten.

Mellomværende med statskassen utgjorde 1 052 759 kroner per 31. desember 2018. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværendet består av. Foruten rapportert mellomværende har Valgdirektoratet pådratt seg en leverandørgjeld på 1 534 307 kroner og en kortsiktig gjeld på 491 888. Beløpene fremkommer ikke som utgift i årsregnskapet, jf. opplysninger om avregning med statskassen i note 8 Tilleggsopplysninger.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Valgdirektoratet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d., men revisjonsberetningen vil foreligge innen 1. mai 2019. Beretningen vil bli publisert på Valgdirektoratets nettsider.

Tønsberg, 15.03.2019

Mvh.

Bjørn Berg

direktør

Valgdirektoratet

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for Valgdirektoratet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 5. november 2015. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av eget departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

Regnskapet følger kalenderåret

- a) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- b) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Valgdirektoratet er et ordinært forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) som ikke tilføres likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på vår oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Valgdirektoratet har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Valgdirektoratet har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Valgdirektoratet står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Valgdirektoratet har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Valgdirektoratet har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene er ikke inntektsført og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen. Note 8 til artskontorrapporteringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsåret 2018

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Samlet tildeling*	Regnskap 2018	Merutgift (-) og Mindreutgift
0578	Valgdirektoratet, driftsutgifter	01	55 614 000	46 666 407	8 947 593
1633	Nettoordning for MVA i staten	01	0	4 641 516	
Sum utgiftsført			55 614 000	51 307 922	8 947 593
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Samlet tildeling*	Regnskap 2018	Merinntekt og mindreinntekt (-)
5309	Tilfeldige inntekter	29	0	123 451	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	0	3 070 147	
Sum inntektsført			0	3 193 598	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet				48 114 325	
Kapitalkontoer					
60094401	Norges Bank KK/innbetalinger			444 718	
60094402	Norges Bank KK/utbetalinger			-48 514 003	
705034	Endring i mellomværende med statskassen			-45 040	
Sum rapportert				0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)					
Konto	Tekst		31.12.2018	31.12.2017	Endring
705034	Mellomværende med statskassen		-1 052 759	-1 007 719	-45 040

Note A - Forklaring av samlet tildeling

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter			
Kapittel og post	Overført fra 2017	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0578.01	4 917 000	50 697 000	55 614 000

Note B – Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til 2019

Kapittel og post	0578.01
Stikkord	
Merutgift(-)/mindre utgift	8 947 593
Utgiftsført av andre iht. avgitte belastnings-fullmakter(-)	
Merutgift(-)/mindreutgift etter avgitte belastnings-fullmakter	8 947 593
Merinntekter/mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	
Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	
Innsparinger(-)	
Sum grunnlag for overføring	50 697 000
Maks. overførbart beløp *	2 534 850
Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten	2 534 850

* Maksimalt beløp som kan overføres er 5 % av årets bevilgning på post 01

Oppstilling av artskontorrapportering for 2018

	Note	2018	2017
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	0
Salgs- og leieinnbetalinger	1	0	0
Andre innbetalinger	1	0	0
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		0	0
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	24 971 884	23 107 392
Andre utbetalinger til drift	3	21 690 318	70 949 088
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		46 662 202	94 056 481
Netto rapporterte driftsutgifter		46 662 202	94 056 481
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	0	0
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	4 205	6 468
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		4 205	6 468
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		4 205	6 468
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	87 737	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		87 737	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	0	6 532 500
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		0	6 532 500
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		35 714	40 418
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		3 070 147	2 844 351
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		4 641 516	15 776 305
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		1 535 654	12 891 536
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		48 114 325	113 486 985

Oversikt over mellomværende med statskassen **			
Eiendeler og gjeld			
Fordringer		0	30 000
Kasse		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk		-974 361	-1 016 361
Skyldige offentlige avgifter		-78 398	-7 681
Annen gjeld		0	-13 678
Sum mellomværende med statskassen	8	-1 052 759	-1 007 719

Note 1 – Innbetalinger fra drift

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	0
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Sum salgs- og leieinnbetalinger	0	0
<i>Andre innbetalinger</i>		
Sum andre innbetalinger	0	0
Sum innbetalinger fra drift	0	0

Note 2 – Utbetaling til lønn

	31.12.2018	31.12.2017
Lønn	19 617 163	18 067 769
Arbeidsgiveravgift	3 070 147	2 844 351
Pensjonsutgifter*	2 283 329	2 021 928
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-359 296	-142 151
Andre ytelser	360 541	315 495
Sum utbetalinger til lønn	24 971 884	23 107 392
Antall årsverk:	28	30

Note 3 – Andre driftsutgifter

	31.12.2018	31.12.2017
Husleie	1 417 566	1 353 192
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	375 852	0
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	104 956	145 045
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	1 142	7 666
Mindre utstyrsanskaffelser	2 545 974	1 551 322
Leie av maskiner, inventar og lignende	3 945 605	2 624 448
Kjøp av fremmede tjenester	8 794 292	34 645 065
Reiser og diett	780 265	816 864
Øvrige driftsutgifter	3 724 668	29 805 486
Sum andre utbetalinger til drift	21 690 318	70 949 088

Note 4 – Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	4 205	6 468
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	4 205	6 468

Note 5 – Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	0	0
Sum utbetaling til investeringer	0	0

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

Note 6 – Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2018	31.12.2017
Tilfeldige og andre inntekter (Statskonto 530929)	87 737	0
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	87 737	0

Note 7 – Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

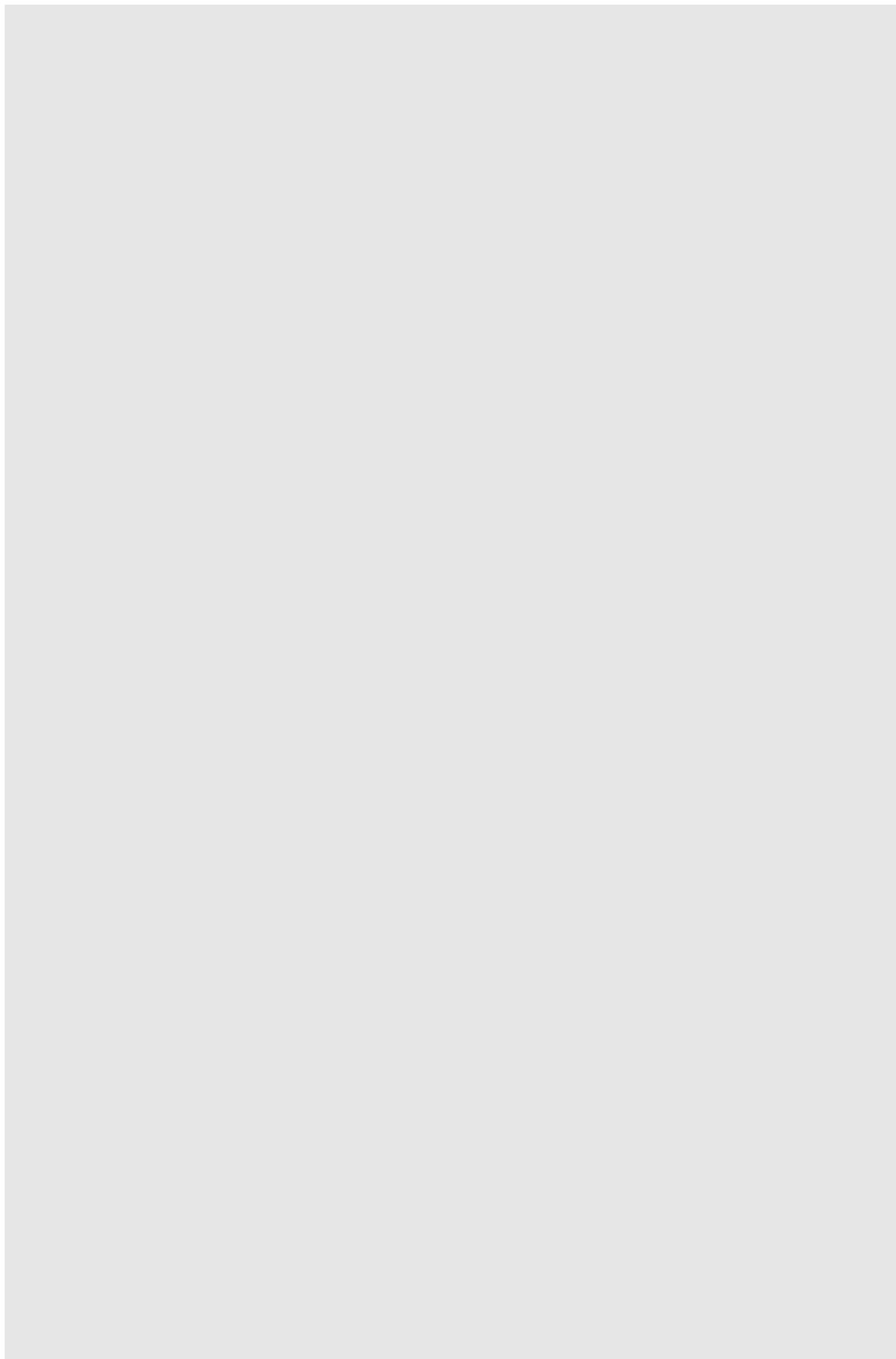
	31.12.2018	31.12.2017
Tilskudd til fylkeskommuner	0	928 000
Tilskudd til finansielle foretak	0	5 604 500
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	0	6 532 500

Note 8 – Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A – Forskjellen mellom avregning og mellomværende med statskassen

	31.12.2018	31.12.2018	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	0	0	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
Sum	0	0	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-1 534 307	0	-1 534 307
Skyldig skattetrekk	-974 361	-974 361	0
Skyldige offentlige avgifter	-85 781	-78 398	-7 383
Annen kortsiktig gjeld	-491 888	0	-491 888
Sum	-3 086 336	-1 052 759	-2 033 577
Sum	-3 086 336	-1 052 759	-2 033 577

Vedlegg

Tabell 1: Registrerings skjema for Utstandsrapporting (kjønn)

	Kjønnsbalanse			Lønn		Deitid		Midlertidig ansettelse		Foreldrepermisjon		Legemeldt sykefravær		Tilbak 1		Tilbak 2	
	M%	K%	Total(N)	M (kr%)	K (kr%)	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	1 år	60,71	39,29	28	677.095	780.419	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	1 for	62,9	37,1	30	670.735	687.280	0	0	54,5	46,5	100	0	0,22	1,78	0	0	0
Topplettelse (Eks. ekspedisjonssejff/direktør)	1 år	100	0	1	1.158.000	0											
	1 for	100	0	1	1.126.000	0											
Mellomleddelse (Eks. andringsledere)	1 år	0	100	4	0	850.375											
	1 for	25	75	4	831.100	823.800											
Kategori 1 (eks. seniorrådgiver)	1 år	65	35	17	639.052	649.046											
	1 for	68,75	31,25	16	676.945	648.560											
Kategori 2 (eks.rådgiver)	1 år	75	25	4	561.911	570.828											
	1 for	60	40	5	537.200	545.850											
Kategori 3 (eks. 1. konsulent)	1 år	100	0	2	488.656	0											
	1 for	100	0	1	394.700	0											
Kategori 4 (eks.konsulent åskriver)	1 år			0	0	0											
	1 for			0	0	0											
Evt. tittelønde i virksomheten	1 år	0	0	0	0	0											
	1 for	54,5	46,5	3	386.700	386.700											

VEILEDNING TIL TABELLEN

Sjåfølgjeråder: Når det gjelder kjønnsbalanse og lønn, er det viktig å se hvordan dette kan variere på ulike nivåer i virksomheten. Akkurat hvilke kategorier av stillinger som benyttes er opp til hver enkelt virksomhet. Kategorier av "bløvertid arbeid" skal benyttes. Som en hovedregel bør overskiden skole mellom ledelse og mellomleddelse, høyere og lavere saksbehandlere / fagarbeidere, samt en kategori for administrativ personale. Det bør spesifiseres hvem som inngår i kategoriene dersom det er uklart (for eksempel mellomleddelse).

Kjønnsbalansen: For å få en nøyaktig oversikt, er det viktig å se på andelen av hvert kjønn på hvert nivå. Samtidig er det viktig å antallet totalt på hvert nivå oppgis for å kunne se hvor store grupper det er snakk om. Det er plass til å fylle ut tall både for det året det rapporteres for ("1 år") og forrige år ("1 for") for å se på utviklingen.

Lønn: Månedslønnen pr. bedragskravert. Gjennomsnittet for menn og kvinner på ulike nivåer gir mest informasjon. Eventuelt kan lønnsens lønn i % av menns lønn på hvert nivå oppgis. (Eks. Mann 100%, Kvinner 85%).

Deitid: Andelen av hvert kjønn som arbeider deitid.

Ansettelse: Andelen av hvert kjønn som har midlertidig ansettelse.

Foreldrepermisjon: Andelen av total foreldrepermisjonsuttak som benyttes av hvert kjønn.

Sykefravær: Sykefraværsprosent for hvert kjønn. Legemeldt fravær.

Tilbak 1: Dersom det er gjort personoppløst tilbak som for eksempel ledertutvikling, kompetanseheving eller seminarbak, er det viktig å rapportere hvordan menn og kvinner benytter seg av tilbak. De to viktigste tiltakene bør rapporteres.

